

GÖTEBORGS UNIVERSITET

”Det ska vara rutor på magen
och ränder på ryggen”

- En kvalitativ intervjustudie med tidigare
användare av anabola androgena steroider.

SQ1562, Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 15 hp
Scientific Work in Social Work, 15 higher education credits
Kandidatnivå
Termin HT-13
Författare: Karolina Nordin, Joakim Wahlgren
Handledare: Frida Petersson

Tack

Vi vill rikta ett stort tack till intervjupersonerna som med engagemang deltagit i vår studie. Utan Er hade uppsatsen inte varit genomförbar. Vi vill även tacka de personer som hjälpt oss att komma i kontakt med intervjupersonerna. Slutligen ett stort tack till vår handledare, Frida Petersson, du har med din hängivenhet och stora kunskap bidragit till uppsatsen.

Abstract

Title: “Det ska vara rutor på magen och ränder på ryggen” – A qualitative interview study with former users of anabolic androgenic steroids.

Authors: Karolina Nordin och Joakim Wahlgren

The aim of this study was to explore and try to understand the subject of Anabolic Androgenic Steroids (AAS) from the users own perspective. Four qualitative interviews with former AAS-users was carried out to find out why the informants started and continued to use AAS, and what benefits and disadvantages they experienced in relation to their use of AAS. Two of the interviews were conducted by telephone, and the other two in person. One of our main results was that male users of AAS in our study tried to attain a higher status in society, which we have explained with Connells theory about Hegemonic Masculinity. The two other theories used in the study are Erving Goffmans Stigma Theory and System Theory. We have also found that the users organized themselves in small groups together with other AAS-users. The use of AAS was often kept as a secret from others, and the groups established their own norms. One interesting conclusion that can be drawn was that the criminalization of AAS could lead to continued use of AAS. We address the need for further qualitative research because the individual use of AAS is relatively unexplored.

Keywords: Anabolic, AAS, Steroids, Masculinity, Subculture

Nyckelord: Anabola, AAS, Steroider, Manlighet, Subkultur

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Bakgrund.....	1
1.2 AAS.....	1
1.3 Syfte och frågeställningar	2
1.4 Avgränsningar.....	2
1.5 Begreppslista.....	2
1.6 Arbetsfördelning.....	3
1.7 Uppsatsens disposition.....	3
2 Tidigare forskning	5
2.1 Vem använder AAS och varför?	5
2.2 Upplevda effekter av AAS-användning.....	6
2.3 Kriminalitet och droger	7
2.4 Subkulturer	7
2.5 Begränsningar i valda studier.....	8
3 Teori och begrepp	10
3.1 Stigmatologi.....	10
3.2 Social systemteori	11
3.3 Hegemonisk maskulinitet.....	11
3.4 Teoretisk referensram	12
4 Metod	14
4.1 Förförståelse	14
4.2 Litteratursökning och val av litteratur.....	14
4.3 Kunskapsteoretisk ansats	15
4.4 Val av metod	16
4.5 Urval och datainsamling	16
4.6 Intervjuernas genomförande	18
4.7 Analysens genomförande	20
4.8 Etiska överväganden.....	22
4.9 Tillförlitlighet, validitet och exemplifiering.....	23
5. Resultat	26
5.1 Presentation av intervjupersonerna	26
5.2 AAS-användning och bakomliggande faktorer	26
5.2.1 Uppväxt och AAS-debut	26
5.2.2 Förebilder och drömmar	27
5.2.3 Kroppslig självbild och prestation.....	28
5.2.4 Begränsat umgänge	29
5.3 Fördelar med att använda AAS	29
5.3.1 Fysiska fördelar	29
5.3.2 Sociala fördelar.....	30
5.4 Nackdelar med användandet av AAS	30
5.4.1 Fysiska biverkningar.....	30
5.4.2 Psykiska biverkningar	31
5.4.3 Sociala implikationer.....	31
6 Analys	34
6.1 Viljan att bli någon.....	34
6.2 Viljan att vara en del av något.....	36
6.3 Samhällets påverkan.....	38
7. Slutdiskussion	41

7.1 Reflektioner och slutsatser	41
7.2 Förslag till vidare forskning.....	43
8. Referenslista	44
9. Bilagor	47
9.1 Bilaga 1 - Informationsbrev	47
9.2 Bilaga 2 – Intervjuguide.....	49
9.3 Bilaga 3 – Lag (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel.....	50

1 Inledning

1.1 Bakgrund

”Mannen som nyligen tävlat i bodybuilding är barnvakt just den här kvällen för sin 6-årige son, pojken storasyster och hennes kamrat. När pojken skall sova går storasyster med honom in i rummet för att natta honom, och när pojken somnat går mannen in i barnens rum och där mördar han den lilla flickan med över 30 knivhugg. Med hennes blod på händer och kläder går han sedan ut i rummet där den skräckslagna 13-åringen finns. Han knivskär henne och därefter blir hon våldtagen av mannen. Den lilla flickan har sedan sinnesnärvaro nog att börja prata med honom medan hon successivt försöker närma sig ytterdörren. När mannen är avslappnad för en stund lyckas hon ta sig ur lägenheten och ut på gatan där hon räddas av en taxichaufför. Hade hon inte haft den sinnesnärvaron hade hon med mycket stor sannolikhet också mist sitt liv. Mannen gick strax efter gripandet via sin advokat ut och berättade för omvärlden att steroiderna gjorde honom galen – han kunde inte förstå hur han kunde utföra ett så förfärligt brott” (Moberg, Nyberg, Thiblin 2013 sida 3).

Anabola Androgena Steroider (AAS) har i detta och många andra uppmärksammade brottsfall förknippats med synnerligen grov våldsutövning. Vår uppfattning är att medias bild av AAS genomsyras av den här typen av skildringar. Preparaten pekats ut som att de är en framkallande orsak till våldsamma beteenden hos personer som använder dem. Något som media också fokuserar mycket på i dagens svenska samhälle är olika dieter, träning och kosttillskott. Det tycks som att det har blivit något av en norm att träna regelbundet, men budskapen som sänds ut om hur man går tillväga för att uppnå sin drömkropp varierar. Något som det sällan pratas om är träningsvärldens baksida, och vilket pris man är redo att betala för att få den där kroppen man alltid velat ha. Hur långt är människor egentligen beredda att gå? Av bland annat dessa anledningar föddes en nyfikenhet hos oss att utforska hur AAS-användare själva resonerar om sitt bruk. Vår idé utvecklades så att vi ville bortse från mediabilden i våra övergripande frågeställningar och mer förutsättningslöst titta närmare på AAS-användande ur användarnas egna perspektiv. Vi ville att fokus skulle hamna på vad de anser viktigt att belysa och inte på vad vi på förhand trodde skulle kunna vara relevant.

Det finns en bild hos oss att ämnet AAS är tabubelagt i dagens samhälle och inget som det pratas öppet om. Vi tror också att denna bild kunde hänga samman med mediabilden och att bruk av AAS är kriminaliserat. Att AAS används av både motionärer och i tävlingssammanhang var vi medvetna om, men inte i vilken utsträckning. Det mesta av forskningen som finns idag är medicinskt inriktad, och vi är inga experter på området. Vi tror däremot att vi därmed kan erbjuda ett nytt perspektiv och att studien kan leda till ny kunskap på området.

1.2 AAS

AAS är ett konstgjort könshormon och framställs på kemisk väg. I början av 1930-talet användes preparatet främst inom läkemedelsindustrin, men har därefter kunnat associeras till idrottsvärlden där det används som dopningsmedel. Idag definieras användandet ibland som ett samhällsproblem nära sammankopplat med gymvärlden och kroppsbyggnad. AAS har två funktioner; En anabol effekt vilken betyder muskeluppbyggande, och en androgen effekt som bidrar till manlig könsmodnhet och minskar den naturliga testosterontillverkningen i testiklarna. Det har idag inte gått att framställa någon anabol steroid utan en androgen effekt.

Anledningen till varför man använder AAS varierar, men ofta handlar det om att man vill kunna träna mer intensivt och få resultat snabbt. De fysiska biverkningarna av preparatet kan exempelvis handla om hjärtförstoring, skrumplever och potensproblem. Psykiska biverkningar i form av lättirritation, svartsjuka, självmordstankar, depression m.m. sägs också kunna förekomma i samband med användandet. Användningen är mest frekvent bland män i 20-30 årsåldern som tränar på gym. Ungefär fem procent av alla män som tränar på gym har använt det, medan endast ca en procent av männen i befolkningen i stort. Bland kvinnor är det ovanligare än så (FASS). Sedan dopinglagen upprättades 1991 är AAS kriminaliserat i Sverige (Bilaga 3).

1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att beskriva och undersöka AAS-användning utifrån användarnas egna perspektiv. Fokus riktas mot hur personer med egen erfarenhet av att använda AAS tänker och resonerar kring sitt användande. Våra frågeställningar är:

1. Hur kommer det sig att våra intervjupersoner började och fortsatte att använda AAS?
2. Vilka för- respektive nackdelar upplever våra intervjupersoner med AAS-användandet?
3. Hur kan intervjupersonernas berättelser tolkas utifrån Connells teori om hegemonisk maskulinitet?

1.4 Avgränsningar

Studien lägger fokus på användandet av AAS utifrån användarnas eget perspektiv, och lyfter fram både skillnader och likheter i deras berättelser. Studien avser inte att undersöka AAS ur ett medicinskt perspektiv eller att kartlägga fysiologiska effekter.

I studien intervjuas endast tidigare användare av AAS. Andra personer som kan vara av intresse för användandet, såsom professionella och närstående till AAS-användare, har inte intervjuats i studien då frågeställningarna inte berör dessa.

1.5 Begreppslista

- *AAS-användare*: I vår uppsats är detta en person som använder AAS. En tidigare eller före detta AAS-användare är en person som någon gång har tagit AAS.
- *Användare* kontra *brukare*: Brukare är en term som används inom socialt arbete för att beskriva personer som tar del av hjälpapparaters insatser. Termen syftar till att sätta inflytande och medverkan i fokus och målar därmed upp en mer aktiv roll än exempelvis klient eller vårdtagare (Strandberg 2011). Behovet av forskning utifrån brukares perspektiv där fokus ska läggas på hur brukarna själva upplever hjälpinsatser har nämnts (Sunesson 2006). Vår studie kan sägas ligga nära ett sådant synsätt, men vi anser att begreppet användare är ett lämpligare val av term för att benämna våra intervjupersoner. Detta då vi anser att begreppet brukare indirekt definierar personer som i behov av hjälpapparaters stödåtgärder, vilket vi inte på förhand ville anta att våra intervjupersoner var. Samtliga av våra intervjupersoner hade sannolikt inte ställt sig bakom en definiering som

brukare. Vi trodde också att en användning av termen brukare skulle kunna leda till att färre AAS-användare skulle vilja delta i studien. Vi menar vidare att det kan anses problematiskt att byta begrepp till brukare på grund av att våra intervjupersoner gick med på att delta i studien efter att ha tagit del av vårt informationsbrev där användandet av AAS beskrivs just som ett användande.

- *Användare* kontra *missbrukare*: Ordet missbrukare anser vi är negativt laddat, då det innebär att personer använder något i skadlig mängd eller på olämpligt sätt. I legal mening är det också ett missbruk att använda AAS i Sverige eftersom det är kriminaliserat här. Vi ville inte utgå från att användandet av AAS var något negativt för våra intervjupersoner och trodde också att fler AAS-användare skulle vilja delta i studien om vi istället använde termen AAS-användare.
- *Manlighet* och *maskulinitet*: Vissa manlighetsforskare har gjort en åtskillnad mellan begreppen manlighet och maskulinitet. Nilsson (1999) menar att maskulinitet är ett begrepp som hjälper till att förklara hur sociala utvecklingsförlopp genererar och vidmakthåller betydelser som är sammankopplade med en essentiell bild av manlighet. Nilsson (1999) sa också att begreppet maskulinitet kom som ett svar på den tidiga mansforskningen som han menade såg manlighet som något essentiellt och oftast sammankopplat med vita, friska heterosexuella män. Vidare nämns att maskulinitet inte utgör ett enskilt fenomen utan att olika personer och grupper konstruerar olika typer av manlighet. Vi håller med, men tycker att uppdelningen av begreppen är något krånglig samt bitvis sammanfallande. Vi har därför valt att använda begreppen synonymt i vår uppsats.
- *Kura*: Det begrepp som används av våra intervjupersoner för att förklara hur användandet ser ut, dvs. att man tar preparaten under olika perioder. Den vanligaste kuren är mellan 6-12 veckor (Dopingjouren). Vissa av våra intervjupersoner kurade dock inte utan använde preparaten mer konstant.

1.6 Arbetsfördelning

Arbetsfördelningen i uppsatsen har varit jämlik och vi har utfört det mesta av arbetet tillsammans. Förberedelserna och genomförandet av intervjuerna gjordes gemensamt. Transkriberingen delades upp så att Joakim transkriberade två intervjuer och Karolina resterande två. Den del som behandlar tidigare forskning delade vi på så att Joakim läste och sammanfattade fyra av studierna, medan Karolina tog de andra tre. Karolina tog även reda på och skrev fakta om AAS. När vi finslipade uppsatsen delade vi upp tidigare forskning och metod på Joakim respektive Karolina. Samtliga andra delar genomfördes gemensamt.

1.7 Uppsatsens disposition

Denna uppsats är uppdelad i sju olika kapitel, exklusive referenslista och bilagor. Inledningsvis har vi presenterat den bakgrund som ligger till grund för uppsatsen och varför vi menar att ämnet AAS-användning var värt att utforska. Efterföljande kapitel består av en exemplifiering av vad för rön som kommit ur tidigare forskning på området.

I kapitel tre presenteras de teoretiska perspektiv och analytiska begrepp som vi valt att använda oss av i vår analys. Det handlar om Goffmans stigmatologi, social

systemteori och Connells teori om hegemonisk manlighet.

Nästkommande avsnitt är vårt metodkapitel där vi redogör för hur vi gått tillväga vid utförandet av studiens samtliga steg. Dessutom motiveras de val vi gjort och vi reflekterar över vad de fått för konsekvenser och vad det skulle kunna ha inneburit att göra andra val. Vidare beskrivs vilka etiska överväganden som gjorts och ett resonemang om studiens tillförlitlighet och validitet förs.

I kapitel fem redovisar vi våra resultat. Vi beskriver vad som framkommit i våra intervjuer och vi presenterar relevanta citat från dem. I kapitel sex gör vi med stöd av våra valda teorier en analys av våra resultat.

Uppsatsen avslutas med en slutdiskussion, där vi för ett resonemang om vilka eventuella slutsatser som kan dras utifrån studien samt ger förslag till vidare forskning.

2 Tidigare forskning

I detta kapitel kommer vi att presentera exempel på tidigare forskning som gjorts avseende användandet av AAS. Vidare kommer vi även presentera tidigare forskning som berör subkulturer med i huvudsak manliga medlemmar. Detta då det utifrån vår insamlade empiri visade sig att AAS-användning kan förstås utifrån begreppet subkultur.

Den forskning vi har valt att fokusera på är den som vi funnit intressant och relevant utifrån vår studies syfte och frågeställningar. Det finns mycket medicinsk forskning kring AAS, där forskare exempelvis gjort medicinska experiment på människor och djur för att kartlägga fysiologiska effekter. Vi har istället valt att fokusera på mer samhällsvetenskapligt inriktad forskning som sätter AAS-användning i fokus.

Presentationen av tidigare forskning ska inte ses som en heltäckande bild av kunskapsläget, utan mer som exempel på forskning relevant för vår studie. Vi har valt att fokusera på nordiska studier och dragit en gräns att forskningen inte ska vara äldre än 2000-talet. Anledningen till avgränsningarna är det ska vara forskning som är relevant i det samhälle vi lever i idag.

2.1 Vem använder AAS och varför?

Hoff och Meland (2012) har kartlagt hur AAS-användandet ser ut i Norge bland pojkar i åldern 16-20 år, samt vilka faktorer som påverkar pojkarnas beslut att använda AAS. Forskarna använde sig av den s.k. HKH- metoden (Hurtig kartläggning och handling), vilket kortfattat innebär att de bjudit in professionella att delta i skapandet av problemformulering och handlingsplan. Metoden är ägnad för att kartlägga marginaliserade grupper i samhället, särskilt i de miljöer där hjälpapparaten har begränsad insyn, och baseras på kvalitativa metoder. I studien görs en uppdelning av AAS-användare i två kategorier: Personer som har kontakt med den samhälleliga hjälpapparaten och personer som inte har det. Skillnaden är att personer som av olika anledningar varit i kontakt med hjälpapparaten oftare haft erfarenhet av mobbing, svårt för att hitta en tillhörighet, svårighet för idrott och andra sociala svårigheter tidigare i livet. Pojkarna inom denna kategori var däremot måna om att framställa sig själva som ”vanliga” människor och tog avstånd från beskrivningar om att de skulle vara mer sårbara på grund av problematiska uppväxtförhållanden.

Bilden av AAS-användare som personer med utsatt uppväxt är något som även svensk forskning berört. Skårberg (2009) har gjort en studie baserad på bland annat 36 kvalitativa intervjuer med AAS-användare som sökt hjälp på en beroendemottagning. AAS-användarna i studien hade ofta en utsatt barndom bestående av mobbing och andra sociala missförhållanden. Upplevelserna från skoltiden beskrevs av deltagarna i studien som mestadels negativa, bland annat på grund av koncentrations- och inlärningssvårigheter. De dåvarande levnadsförhållandena inkluderade också ofta droger. D. Hoff (2012) har gjort en kvalitativ studie där han intervjuat elva tidigare dopingdömda idrottsmän, men här beskrev de allra flesta av intervjupersonerna sin barndom som trygg och familjesituationen som stabil. Intervjupersonerna växte upp i arbetarklassfamiljer och det var också vanligt att de själva senare i livet varit arbetare. Ingen hade universitetsexamen. Gemensamt för de flesta av studiens deltagare var också att

de tidigt i livet presterat mycket goda idrottsresultat. Beskrivningarna som intervjupersonerna i allmänhet gav var också att de var mycket restriktiva när det gäller användning av alkohol och andra droger.

Sammanfattningsvis beskrivs AAS-användare som passionerade när det gäller träning (Hoff & Meland 2012) och sägs också lägga väldigt mycket tid på fysiska aktiviteter såsom styrketräning (Skårberg 2009). Anledningen till att personer använder AAS kan vara en önskan om att bli större och få en finare kropp (Hoff & Meland 2012; Skårberg 2009) och på så sätt, i högre utsträckning, få respekt och attrahera det motsatta könet (Hoff & Meland 2012). Det kan även handla om en vilja att prestera bättre resultat i idrottssammanhang (D. Hoff 2012). En del personer tros även använda AAS i strategiskt syfte för att begå vissa brott, exempelvis rån, där styrka och storlek kan vara en fördel (Klötz 2009).

2.2 Upplevda effekter av AAS-användning

Positiva upplevelser som personer uppger vid användning av AAS är exempelvis ökad självförtroende, styrka och tillväxt. I och med detta ökar också komplimanger från både vänner och andra (Hoff & Meland 2012). En del personer beskriver den första tiden av AAS-användande som den bästa i livet och ökat självförtroende som ett resultat av användandet (Skårberg 2009). Utöver styrka var även ökad uthållighet, ork att träna mer, minskad smärta och bättre idrottsprestationer fördelar som kopplas samman med AAS-användande. De allra flesta användare verkar ha upplevt den här typen av fördelar, men det finns också ett fåtal som varit mer osäkra på ifall de fått ut några positiva effekter av AAS-användandet (D. Hoff 2012).

I tidigare forskning beskrivs även olika former av biverkningar kopplat till AAS-användning. Det kan vara fysiska biverkningar, så som håravfall, leverproblem, muskelledat smärta, nedsatt eller ökad sexlust, ledsador, minskad naturlig testosteronhalt och hjärtproblem. Det kan också vara psykiska biverkningar som depression, raseriutbrott, ångest, paranoia och svartsjuka (Hoff & Meland 2012). Utöver dessa biverkningar beskriver även Skårbergs (2009) intervjupersoner att de upplevt negativa effekter som potensproblem, självmordstankar och ökad aggressivitet. Intervjupersonerna uppgav att dessa negativa bieffekter kom gradvis och till slut överskuggade de positiva effekterna (Skårberg 2009).

Alla AAS-användare upplever däremot inte svåra negativa biverkningar. Exempelvis beskriver D. Hoff (2012) att det var ovanligt att hans intervjupersoner uppgav större fysiska och psykiska bieffekter. Ett fåtal hade problem med levern och hjärtat, men de flesta uppgav endast lindriga bieffekter. Bara en person i studien upplevde att AAS hade en inverkan på aggressiviteten och gjorde denne våldsam. Endast en intervjuperson hade haft depression och självmordstankar och denna person trodde inte att det berodde på preparaten i sig, utan att det var för att hen åkt dit i en dopingkontroll och att hans karriär därmed tycktes vara över. Att det rapporterades såpass lite negativa konsekvenser av AAS-användandet tros ha berott på att de flesta intervjupersonerna intog låga doser av AAS. De som rapporterade att de tog höga doser upplevde nämligen fler negativa biverkningar (D. Hoff 2012).

AAS-användare har i tidigare forskning uppgett att sociala konsekvenser av

användandet kan vara att det inte finns någon energi kvar till skola eller jobb, samt att det kan leda till problem i familjelivet (Hoff & Meland 2012).

2.3 Kriminalitet och droger

Lundholm (2013) och Klötz (2008) har studerat eventuella samband mellan AAS och kriminalitet. Båda dessa studier är uppdelade i fyra kvantitativa delstudier. Lundholm (2013) påvisar ett samband mellan självrapporterat användande av AAS och att vara misstänkt för ett våldsbrott. Signifikansen försvann däremot i en utav delstudierna då kontroll gjorts gentemot användning även av andra droger. Resultaten indikerar att användning av flera olika droger, exempelvis amfetamin och alkohol har ett starkare samband till våld än vad AAS-användning har. Det påvisas heller ingen tidsmässig relation mellan AAS-användning och våldsbrott, vilket fick Lundholm (2013) att dra slutsatsen att AAS, i sig självt, inte är en utlösande riskfaktor för våldsbrott. Det fanns däremot ett samband mellan våldshandlingar och AAS-användning. Det uppges dock att det kan ha berott på andra faktorer, som att personer som tar AAS mer sannolikt har ett impulsivt beteende och därmed begår fler brott (ibid.).

Antagandet om ett riskbeteende hos AAS-användare motsägs till viss del av annan forskning, där intervjupersoner beskriver sig som försiktiga och planerande (D. Hoff 2012) De tar t.ex. ofta låga doser för att minimera hälsorisker och finns en medvetenhet och analys av risksituationen. Endast en person i studien uppgav engagemang i kriminella verksamheter, vilket var för att finansiera sitt AAS-användande och intervjupersonernas AAS-användande beskrivs som baserat på genomtänkta och rationella val (ibid.).

Klötz (2008) fann endast i en utav delstudierna ett samband mellan AAS-användning och våldsbrott. I denna delstudie kunde man även se att AAS-användare i högre utsträckning än andra också själva varit utsatta för fysiskt våld. Våldsamhet bland AAS-användare kan enligt Klötz (2008) resultat troligtvis förklaras utifrån andra faktorer än själva AAS-användandet. En sådan faktor skulle kunna vara att ha blivit utsatt för våld i barndomen, då tidigare studier visat ett samband mellan det och kriminalitet senare i livet (ibid.). Det finns kvalitativa studier som visar att AAS-användning kan leda till ett kliv in i annan form av kriminalitet än bara användandet av AAS (Hoff & Meland 2012; Skårberg 2009). Vidare har det i flera studier beskrivits att det är vanligt att AAS-användare tar andra droger i samband med användning av AAS (Hoff, Meland 2012; Lundholm 2013; Skårberg 2009).

2.4 Subkulturer

Begreppet ”sub” är relaterat till makt och betyder ”under”. En subkultur bildas när personer går samman i en grupp och ägnar sig åt aktiviteter och beteenden som går emot vissa samhällsideal och överskrider samhälleliga normer. Gränsöverskridandena tenderar att bli en central del av medlemmarnas livsstil och på grund av detta ses subkulturer ofta som problematiska av övriga samhället (Lalander 2001).

I en svensk studie baserad på observationer och intervjuer med unga heroinister i Norrköping undersöks hur heroinanvändande bland ungdomar kan förklaras, trots att drogen beskrivits som både livsfarlig och tabubelagd under 1900-talets andra

hälft. Det visade sig att medlemmarna i heroin-subkulturen genom sitt deltagande inom den, kunde skapa en upplevelse av oberoende gentemot det övriga samhället. Detta oberoende skänkte medlemmarna en känsla av makt och styrka och blev ett motstånd mot vad de upplevde som försök till disciplinering av majoritetssamhället. Genom droganvändande fann medlemmarna en solidariserande effekt som skapade en känsla av ”vi-och-dom” och ett särskiljande från övriga samhället. Denna känsla tenderade att bli starkare ju längre tid man varit en del av subkulturen och gemenskapen inom den växte då medlemmarna var medvetna om att de gjorde något olagligt och delade en gemensam hemlighet (ibid.).

Grundvall (2005) undersöker motorcykelklubbarnas subkultur, en miljö med i huvudsak manliga medlemmar. Genom två års deltagande observationer och 21 kvalitativa intervjuer, undersöks vad som kännetecknar en nystartad bikerklubb utifrån olika sociala aspekter. Studien visar att bikerklubben gav medlemmarna en känsla av tillhörighet och att det uppstod en intimitet medlemmarna emellan. Inom bikervärlden blev klubbens anseende viktigt och anseendet avgjordes utifrån hur trovärdig och sammanhållen gruppen var. I syfte att stärka detta skapades symboler inom klubben, exempelvis ett ryggmärke, som signalerade både tillhörighet och en gräns mot utomstående. I och med detta markerades en autonomisering gentemot övriga samhället, vilket medlemmarna tenderat att bli mer och mer marginaliserade och utstötta från (ibid.). Paralleller kan dras till de unga heroinisterna i Lalanders (2001) studie som i och med sitt droganvändande och deltagande i subkulturen skickade ut signaler om oberoende från övriga samhället. Medlemmarna i båda subkulturerna var medvetna om den negativa syn samhället hade på dem, vilket verkade stärka sammanhållningen (Grundvall 2005; Lander 2001). Subkulturen blev också en frizon från omvärldens fördomar. Däremot var medlemmarna alltid tvungna att förhålla sig till samhällssynen, vilket kunde leda till en ambivalens hos dem (ibid.).

Den manliga identiteten kan vara en central aspekt av gemenskap inom manliga subkulturer. Grundvall (2005) använder begreppet *homosocialitet* för att beskriva interaktionen i en bikerklubb. Begreppet beskriver hur en manlig gemenskap svetsas ihop genom att män socialiseras in i kontexter där kunskap, oskrivna regler och föreställningar överförs från en till en annan. Kännetecknande för homosociala grupperingar är att de tenderar att konstrueras kring en inre hierarkisk ordning, vilket också var fallet i bikerklubben. En medlems ställning inom gruppen baserades på hur väl denne motsvarade subkulturens förväntningar på denne. Det kunde exempelvis handla om att visa tydlig korrelation mellan ord och handling eller att agera ut en manlighet utifrån heroiska ideal som mod, kurage och ihärdighet. Symboler skapades också för att ge uttryck för detta, t.ex. att köra eller meka med motorcykeln (Grundvall 2005).

2.5 Begränsningar i valda studier

Den tidigare forskningen i vår studie är nordisk och vi har medvetet valt att inte ta med någon internationell forskning. Detta kan dock medföra att resultaten både i tidigare forskning och i vår studie enbart är relevant i en nordisk kontext, och inte går att härleda till internationella sammanhang. Den historiska utvecklingen avseende användandet av AAS försvinner i vår exemplifiering av nuvarande kunskapsläge, då vi enbart valt forskning från 2000-talet. Bristen i detta val är att

viktiga aspekter kan ha fallit bort, exempelvis framväxt, i vilken utsträckning preparaten använts historiskt och av vilka anledningar.

Vi menar att urvalet i Skårbergs (2009) studie skulle kunna vara missvisande då han enbart fokuserat sin forskning av AAS-användare som har kontakt med hjälpapparaten. Detta kan leda till att AAS-användare utifrån studien i högre utsträckning förknippas med besvärliga och utsatta sociala förhållanden än vad som egentligen är fallet. Detta antagande om att personerna redan befinner sig i samhällets stöd- och hjälpsystem tror vi påverkat resultatet och kan förstärka en stereotypifiering av AAS-användare. Samtliga av de kvalitativa studier som vi ovan redogjort för, har begränsat sina urval till sport- och gymmiljöer. Det finns då en risk att AAS-användare som befinner sig i andra miljöer än dessa inte uppmärksammas. Dessutom har forskningen inte studerat vilka bakomliggande faktorer som kan ligga bakom viljan till att börja använda AAS, utan har mer tittat på mer direkta anledningar såsom att bli stark och förbättra sitt utseende. Varifrån denna drivkraft kommer anser vi delvis vara bortglömd.

3 Teori och begrepp

I detta kapitel kommer vi att presentera de olika teoretiska perspektiv och begrepp vi har använt oss av i vår analys. Dessa är stigmat teorin, systemteorin och hegemonisk maskulinitet. Anledningen att vi valt nedanstående teorier är att vi tror att de på ett bra sätt kan användas för att förstå den dynamik som ligger bakom och vidmakthåller användandet av AAS.

3.1 Stigmat teori

Ordet *stigma* härstammar ursprungligen från grekiskan, där man märkte folk som var pestsmittade, utstötta, förrädare, slavar eller brottslingar. Märkningarna utfördes genom att man skar eller brände in ett tecken på personerna. Ett sådant tecken kom att kallas för stigma.

Erving Goffman (1963/2005) utvecklar sin stigmat teori i boken ”Stigma – den avvikandes roll och identitet”. Där urskiljs två olika typer av stigma:

1. Stigma som är svåra eller omöjliga att dölja, t.ex. kroppsliga avvikelser
2. Stigma som går att dölja, t.ex. användning av AAS

I vår analys kommer fokus att ligga på kategori nummer två, dvs. de stigma som går att dölja. Enligt Goffman (1963/2005) bör stigma inte betraktas som statiska utan som förändeliga och kontextberoende. Vad som anses som ett stigma i ett sammanhang behöver nödvändigtvis inte göra det i ett annat. Stigma är således en process som uppstår i mötet mellan människor och inte något som är fast och existerar inom individen. De hänger ihop med vad som anses normalt vid en given tidpunkt och plats. Andra exempel på stigma i dagens samhälle kan exempelvis vara funktionsnedsättning, sexualitet, eller fattigdom (ibid.).

Att tillskrivas en status som exempelvis drogmissbrukare kan innebära att personen ifråga inte längre blir accepterad i sociala sammanhang och att andra personer på olika sätt tar avstånd från den stigmatiserade. Det kan leda till att omgivningen betraktar personen endast utifrån stigmat, och bortser från andra mer accepterade karaktärsdrag. Det är också vanligt att stigmatiserade individer tillskrivs andra negativa egenskaper utifrån sitt stigma, exempelvis som att drogmissbrukare ses som hotfulla eller aggressiva. I förlängningen kan det leda till att den stigmatiserade börjar identifiera sig med rollen som stigmatiserad och anammar de negativa egenskaperna i sin identitet (ibid.).

Stigmatiserade individer tenderar att bilda sociala grupper som blir mer eller mindre exkluderade från majoritetssamhället. Dessa stigmagrupper löper risk att utsättas för olika typer av diskriminering i samhället, vilket kan reducera deras möjligheter att leva på samma villkor som andra (ibid.).

Den som erhållit och bär på ett osynligt stigma måste ständigt hantera dilemmat kring att antingen avslöja eller dölja stigmat vid möten med icke-stigmatiserade, ”normala” personer. I varje enskild situation måste personen ta ställning utifrån denna ambivalens. Alternativa strategier kan vara att ljuga, spela teater, avslöja, göra motstånd mm och med tanke på de fördelar som finns med att ”passera” som normal, är det enligt Goffman (1963/2005) inte konstigt att stigmatiserade personer försöker dölja sitt stigma. (ibid.)

Vi valde Goffmans stigmatteori för att vi tror att den kan bidra till att förstå våra intervjupersoners sätt att hantera sitt AAS-användande både i relation till majoritetssamhället och i relation till andra AAS-användare.

3.2 Social systemteori

Systemteorin är en tvärvetenskaplig teori som används inom olika vetenskapliga discipliner. I vår uppsats kommer vi att använda oss av systemteori utifrån ett socialt perspektiv vilket fokuserar på mänskliga relationer och interaktionen dessa emellan. Ett system kan definieras som en uppsättning delar av en helhet som samspelar med varandra, både inom och utom systemet. Exempel på system kan t.ex. vara en skolklass, organisation eller en familj (Schjodt & Aage-Egeland, 1994).

Det som åtskiljer systemet från omgivningen är att systemets delar har något gemensamt, som skapar gränser eller ramar som omsluter systemet. Ett system kan vara öppet eller slutet. Blir det för slutet kan det ha problem med adaptiviteten, dvs. förmågan att vara flexibel och anpassa sig till omvärldens krav och förväntningar påverkas. Om systemet istället blir för öppet kan gränserna mot omvärlden bli diffusa och leda till att systemet upplöses, eftersom det blir svårt att se vilka som ingår i systemet och inte. Systemets delar får information både från varandra och från sin omgivning, vilket kallas för feedback. Feedback från omgivningen in till systemet kallas för input, medan systemets feedback gentemot sin omgivning kallas för output. Hur systemet kommer att handla är således styrt av denna feedback (ibid.).

Sambanden mellan systemet och dess delar går att förstå utifrån begreppet kausalitet; orsakssamband. Systemteori tar avstånd från linjära orsakssamband och fokuserar istället på cirkulära processer. Linjär kausalitet innebär att förhållandet mellan orsak och verkan är entydigt, där A leder till B som leder till C. Cirkulär kausalitet innebär istället att det inte går att urskilja någon början eller slut i samspelet mellan A, B och C, utan att personers handlingar och omgivningen ömsesidigt påverkar varandra (ibid.).

Valet av systemteori motiveras med att vi tror den kan hjälpa till för att förstå dynamiken som uppstod i de grupper våra intervjupersoner ingick i, och i förlängningen varför de fortsatte använda AAS.

3.3 Hegemonisk maskulinitet

Enligt Connell (1995) är manlighet inget statiskt begrepp med en enda innebörd, utan kontextberoende. Vad som uppfattas som en "normal" manlighet är olika beroende på vilket samhälle eller vilken tidpunkt man befinner sig i. Vidare menar Connell att det finns olika typer av manligheter, vilka alla står i förhållande till bilden av den "ideala" manligheten.

Connell urskiljer fyra olika former av manlighet i den kapitalistiska västvärlden:

1. Hegemonisk manlighet

Ordet *hegemoni* härstammar från Gramscis analys av klassrelationer, och avser den sociala dynamik som gör att en grupp kan hävda och vidmakthålla en ledande position i samhällslivet. Hegemonisk manlighet är därför det som i ett givet sammanhang ses som den ideala formen av manlighet och som därmed blir

normen i samhället. Detta är det sätt att vara man som uttrycks utav personer som innehar toppositioner i samhället, exempel på detta är filmstjärnor, direktörer eller elitidrottsmän. Det är denna form av manlighet som legitimerar manlighetens position, som överordnad kvinnligheten.

2. Medskyldig manlighet

Connell menar att det är få män som passar in i den hegemoniska manligheten. De som inte gör det har ändå något att vinna på att den existerar och upprätthålls, genom fördelar som t.ex. en överordnad position gentemot kvinnor. I denna kategori hamnar de flesta män.

3. Underordnad manlighet

Män som ger uttryck för vad Connell kallar för ”underordnad manlighet”, uppvisar beteenden som avviker starkt från den hegemoniska manligheten. Ett exempel på detta är homosexuella eller feminina män, som ofta exkluderas ur olika sociala sammanhang. Underordningen förstärks genom att ord som tönt, morsgris, fjant, böj etc. används av andra människor gentemot dem.

4. Marginaliserad manlighet

Manlighetskonstruktionen påverkas även av andra faktorer än kön, exempelvis etnicitet och klass. En analys av manlighet måste enligt Connell därmed också beakta dessa faktorer, då detta också avgör hur den hierarkiska ordningen av manlighet ser ut. En arbetslös man som är utlandsfödd skulle kunna exemplifiera marginaliserad manlighet i dagens samhälle (ibid.).

Connell (1995) nämner idrott som ett sätt att uttrycka hegemonisk manlighet på. Idrotten är organiserad på ett sätt som innebär tydliga sociala relationer genom tävling och hierarkier. Idrotten blir så att säga ett symboliskt bevis på mäns överlägsenhet gentemot kvinnor, och på deras rätt att härska. Connell beskriver det som att kroppen blir angripen i maskulinitetens och framgångens namn, då forna elitidrottsmän ofta lever med konstant smärta, skador och dör unga. Män som tränar på högsta nivå använder kroppen som ett instrument för att uppnå bästa träningsresultat, vilket då innebär ett risktagande genom exempelvis idrottsskador, missbruk, olyckor och stress. Med anledning av detta valde vi teorin då vi ville förstå den strävan som våra intervjupersoner gett uttryck för och tror den med fördel kan användas för att förstå män som tränar och använder AAS.

3.4 Teoretisk referensram

Det gemensamma i våra valda teorier är att de alla fokuserar på hur sociala processer skapar och formar människors beteende och handlingar. Vi anser att teorierna kompletterar varandra på ett bra sätt och kan användas för att belysa viktiga aspekter i vår studie. Teorierna spänner tillsammans över tre samhällsnivåer: mikro- meso- och makro, vilket vi anser bidra till en god dynamik i analysen. Mikro är på individnivå, meso är hur samspelet ser ut inom individens närmiljö medan makro är den strukturella nivån. Vi är osäkra på om exonivån som innefattar t.ex. organisationspåverkan är relevant i vårt fall (Bronfenbrenner 1979). Våra valda teorier beskriver att sociala fenomen inte är konstanta, utan dynamiska processer som kan förändras beroende på i vilken social kontext människor befinner sig och kan därmed sägas ligga nära det

socialkonstruktionistiska perspektivet. Socialkonstruktionism beskriver hur individer genom interaktion med andra skapar och upprätthåller sociala företeelser, och hur uppfattningen av dessa sedan påverkar hur människor i samhället agerar och beter sig. Fenomen ses enligt socialkonstruktionismen inte som naturbundna, utan är kontextberoende och socialt konstruerade. Det som är givet i ett sammanhang behöver nödvändigtvis inte vara det i ett annat (Berger & Luckmann 1967).

Det finns en medvetenhet hos oss att andra möjliga perspektiv och aspekter gått förlorade i och med valet av teorier, eftersom vi då satt på oss ett par ”glasögon” och valt att förstå fenomen utifrån givna teoretiska ramar. Vi anser det positivt att vi valt tre olika teorier med skilda fokus för att fånga in ett bredare spektrum än vad enbart en teori hade gjort (Bryman 2011).

4 Metod

I detta kapitel kommer vi inleda med att redovisa vår förförståelse samt hur litteratursökningen och val av litteratur gått till. Vi kommer också framföra uppsatsens kunskapsteoretiska ansats och beskriva hur vi har gått till väga för att samla in vårt empiriska material. Vidare kommer vi att reflektera över hur våra metodval kan ha påverkat resultaten, analytiskt tillvägagångssätt, etisk diskussion, samt frågor om uppsatsens trovärdighet och vilka konsekvenser metodvalen fått. Motivering till varför eller varför inte vi gjort som vi har gjort kommer också att presenteras.

4.1 Förförståelse

Innan uppsatsens början var vår kunskap tämligen begränsad avseende AAS. Vi visste om att AAS kan användas för att öka både prestation och muskeluppbyggnad, men inte i vilken utsträckning. Karolina har på senare år varit aktiv inom styrketräning och därmed börjat intressera sig för kost, hälsa och träningsoptimering. Joakim fick på gymnasiet idrottskurser en introduktion till ämnet AAS och dess konsekvenser. Konsekvenserna beskrevs som ödesdiga och informationen handlade mest om allvarliga biverkningar, exempelvis hjärtproblem. Karolinas intresse för ämnet förstärktes i och med en föreläsning kring AAS under kuratorsdagarna på Sahlgrenska våren 2013. Föreläsningen hölls av Tommy Moberg, socionom som specialiserat sig på ämnet. Konsekvenserna av användandet tolkades av Karolina som allvarliga även i detta sammanhang. Detalj kunskapen om AAS var alltså låg hos oss båda, men vi kände ett intresse av att ta reda på mer och fördjupa oss i ämnet inom ramen för vår C-uppsats.

Som nämndes inledningsvis i uppsatsen är den mediala bilden som förmedlas av personer som använder AAS vanligtvis nära sammankopplad med våldsbrott. AAS framställs som livsfarligt att använda och sägs leda till personlighetsförändring. Denna bild tyckte Joakim överensstämde med den information han fick till sig på gymnasiet. Vi upplevde vidare att det i media oftast framställs som ett dåligt val att använda AAS, något som motsägs av den kunskap vi fått från socionomprogrammet att varje enskild människa ofta är den som är bäst lämpad att avgöra vad som är bäst för denne. Att försäljning och användning av AAS är kriminaliserat enligt svensk lag bidrar enligt oss också till att förstärka den negativa bilden av AAS-användning. På grund av mediabilden och kriminaliseringen av AAS-användning, hade vi innan uppsatsen alltså en negativ bild av användandet. Däremot hade vi egentligen ingen vetenskaplig grund för våra antaganden. Vi var därför också medvetna om att denna kunskap kunde tänkas vara felaktig eller i alla fall ses annorlunda ur användarnas egna perspektiv. Vår utgångspunkt vid studiens start var därmed att försöka bortse från den negativt laddade bilden av AAS och istället försöka ha en mer öppen och förutsättningslös ingång till ämnet.

4.2 Litteratursökning och val av litteratur

Innan vi påbörjade författandet av uppsatsen gjorde vi en sökning på Libris med ordet "anabola" i syfte att se hur mycket forskning det finns på området. Vi noterade att det fanns en del forskning, men mestadels vara kvantitativ eller av medicinsk karaktär.

Litteratursökningen gjordes efter insamling av empiri och de sökord vi använde var "anabola", "anabolic", "steroider" och "steroids". Sökningen på ordet "anabola" på LIBRIS gav 79 träffar. Sökningen på "anabolic" gav 142 träffar, sökningen på "steroider" gav 145 träffar, medan sökningen på "steroids" gav 649 träffar. En del av resultaten som kommer upp återkommer vid flera av sökorden. Sökningar på samma nyckelord gjordes på ScienceDirect där "anabolic steroids" gav 18112 st träffar. Sökningar på enskilda nyckelord gav ännu fler träffar. Vi utförde även sökning på "anabolic steroids" på Google Scholar och fick där 75 900 resultat, medan sökning "anabola steroider" gav 1410 träffar. Många av resultaten verkar vara medicinskt inriktade. Det fanns också en del resultat som inte alls hade med anabola steroider att göra. Vi bedömde att en ganska liten del av forskningen satte tonvikten på AAS-användares egna upplevelser av bruket. Vi gjorde även en ny litteratursökning på ordet "subkultur" i databasen LIBRIS och fick 76 träffar varav ingen av träff var relevant för vår studie. Därefter sökte vi på "subculture" vilket resulterade i 463 träffar. Här hittade vi desto fler studier som vi uppfattade som relevanta. Vi gjorde även sökningar på ScienceDirect med orden "subculture" och "countercultur" och fick flera tusen resultat med varierad relevans.

För att få inspiration till vilka teorier eller begrepp som kunde vara användbara i vår uppsats letade vi i Payne (2008), Lindgren (2008) och Jacobsson, Thelander, Wästerfors (2010). I dem så hittade vi våra tre teorier, men försökte sedan söka upp primärkällorna till teorierna eller källor som låg närmare dessa. När det gäller våra teorier har vi primärkällor för stigmatisering, hegemonisk manlighet och socialkonstruktionism. När det gäller systemteori har vi utgått ifrån en sekundärkälla på grund av att vi haft vissa svårigheter att identifiera primärkällan då det inte finns någon självklar sådan. Systemteorin har växt fram utifrån flera olika vetenskapliga discipliner och det har skett en utveckling av den sociala systemteorin (Schjodt & Aage-Egeland 1994). Vi anser att den källan vi valt förklarar systemteori på ett adekvat sätt utifrån hur vi använder det i vår analys.

4.3 Kunskapsteoretisk ansats

Uppsatsens ansats är hermeneutisk, vilket innebär att vi är intresserade av att försöka förstå våra intervjupersoners utsagor utifrån ett tolkande perspektiv. Ett hermeneutiskt perspektiv är i linje med vårt syfte som går ut på att fånga människors egna upplevelser, erfarenheter och livsvärld (Bryman 2011).

Ett hermeneutiskt synsätt innebär alltså att fokus ligger på att förstå den sociala verkligheten utifrån hur människor upplever och tolkar den. Synsättet hänger ihop med en syn på verkligheten som socialt konstruerad, snarare än som en objektiv verklighet. Fokus ligger på hur människors verklighet kontinuerligt skapas och revideras genom socialt samspel (ibid.).

Det kunskapsteoretiska synsätt vi valt innebär att vi har haft ett tolkningsinriktat perspektiv genom hela forskningsprocessen. Det innebär att vi delvis har försökt förstå hur våra intervjupersoner tolkar sin egen situation, och dels försökt tolka innebörden av intervjupersonernas utsagor. Vi är däremot inte intresserade utav någon form av absolut sanning, då vi inte tror att någon sådan existerar gällande sociala företeelser. En positivistisk ansats innebär ett försök att bortse från subjektiva föreställningar, något som vi istället vill försöka fånga (ibid.).

4.4 Val av metod

Vi har valt att använda oss utav en kvalitativ metod då den lämpar sig väl utifrån både studiens kunskapsteoretiska synsätt och syfte, dvs. att studera hur tidigare AAS-användare resonerar kring sitt användande. Vi ansåg att intervjuer var en bra metod att använda för att besvara våra frågeställningar. Intervjuer möjliggör att kunna ställa öppna frågor och därmed kunna få mer djupgående svar. Dessutom finns i intervjusituationen en möjlighet att ställa följdfrågor, vilket gör det möjligt för oss att gå djupare och be om förtydliganden samt få ytterligare utveckling av tankar och resonemang. Tanken var alltså att intervjupersonerna själva skulle få möjlighet att tänka och resonera fritt kring frågorna (Brinkmann & Kvale 2009).

Hade vi däremot använt oss utav t.ex. en kvantitativ metod bedömde vi risken som stor att viktig information kunde falla bort, då det t.ex. inte funnits möjlighet att ställa följdfrågor. Dessutom är tanken med kvantitativ metod att resultatet ska gå att kvantifiera, vilket innebär att frågorna måste vara utformade på ett sätt som gör att de går att mäta. Detta hade gått tvärtemot studiens syfte om att intervjupersonerna själva skulle få berätta om sina upplevelser. Dessutom hade en kvantitativ metod krävt betydligt fler respondenter för att kunna genomföras. Vi föreställer oss att det hade varit svårt att göra en kvantitativ undersökning eftersom vi hade problem att få tag i intervjupersoner. Samtidigt skulle det möjligen blivit lättare genom anonyma enkäter, då fler kanske hade "vågat" svara. Det hade varit mer tidseffektivt för personerna och den upplevda risken att få sitt användande av AAS avslöjat hade troligen minskat. Vi menar att en anonym webenkät i så fall hade varit det bästa alternativet (Bryman 2011).

4.5 Urval och datainsamling

Vid studiens början hade vi en bild av att det möjligen skulle kunna bli svårt att få tag i intervjupersoner. Detta för att AAS idag är kriminaliserat och tabubelagt i vårt svenska samhälle. Vår förhoppning vid studiens början var att få tag i sex intervjupersoner. Tillslut fick vi tag i fyra stycken tidigare AAS-användare som alla var män. Hade vi inte fått tag på tillräckligt många intervjupersoner för att genomföra vår studie som planerat, övervägde vi möjligheten att göra en fallstudie istället, dvs. en mer detaljerad studie baserad på enbart ett fall. I det här fallet hade vi förmodligen fått använda oss av en biografisk metod för att fånga en persons livsberättelse (Bryman 2011).

Eftersom vi var ute efter att nå en specifik grupp människor har vi använt oss utav ett *målinriktat* urval, det vill säga att intervjupersonerna medvetet valts utifrån studiens frågeställningar. Detta är också en fördel med denna typ av urval eftersom forskaren själv kan vända sig direkt till en relevant kategori av människor (Bryman 2011). Vi tror att nackdelen med målinriktade urval är att vårt resultat enbart kan syfta till personer som rör sig inom en särskild kontext, i detta fall träningsmiljöer, och bortser från andra sociala kontexter som t.ex. skola, arbetsplatser, m.m. Risken finns därmed att vi missat AAS-användare i andra kontexter och kan ha varit en anledning till att vi inte fick tag i fler intervjupersoner. Med målinriktat urval försvinner även möjligheten att generalisera resultat, men det har vi inte avsikt att göra.

Det första vi gjorde var att ta kontakt via e-post med en yrkesverksam socionom som vi visste arbetade med AAS-relaterade frågor. Anledningen var för att se om

han skulle kunna hjälpa oss att få kontakt med möjliga intervjupersoner. På så sätt fick vi namn och e-postadress till en överläkare, specialiserad på området, och skickade ytterligare en förfrågan om möjlighet att få kontakt med potentiella intervjupersoner till denne. Vi var osäkra på om vi skulle få tag i tillräckligt med intervjupersoner via denna väg och vidtog därför fler åtgärder i syfte att få tag i fler.

Vi använde oss även av ett *självsleksionsurval*, vilket innebär att potentiella intervjupersoner själva kontaktar forskningsansvariga, oftast i samband med en annons. Vi skrev därför ett informationsbrev (se bilaga 1) om studien. Vi riktade i första hand in oss på att nå ut med brevet i miljöer förknippade med styrketräning. Anledningen var att vi trodde att AAS-användare och tidigare AAS-användare ofta tillbringar mycket tid i sådana miljöer. Fördelen med ett självseleksionsurval är att personer som hör av sig ofta är engagerade och villiga att dela med sig av sina erfarenheter. Nackdelen kan dock vara att urvalet inte blir representativt för gruppen i stort, liksom att olika infallsvinklar riskerar att falla bort. Det går därmed inte att generalisera resultatet. Det har vi heller inte för avsikt att göra, då studiens syfte och upplägg är av kvalitativ art (Esaiasson et al. 2007).

Vi gick ut med vårt informationsbrev till olika kosttillskottsbutiker samt gym i centrala Göteborg och frågade ifall vi fick dela ut brevet på respektive verksamhet. Ett av ställena uttryckte en stark negativ reaktion mot studien och vägrade ta emot brevet, då de inte ville förknippas med AAS överhuvudtaget. En del av ställena tog emot informationsbrevet, om än med ett visst motstånd. De ville exempelvis inte lägga brevet ute i gymmen, utan enbart i sitt personalrum. Vi bestämde oss för att maila ut informationsbrevet till andra gym och fråga om vi fick lämna det där. Vi möttes dock av negativa eller inga svar alls. Mail skickades också ut till Riksidrottsförbundet, Dopingjouren, Ren Idrott och Styrkelyftförbundet.

Vi registrerade oss även på Flashback¹ och startade en tråd i ett forum där det fanns en underkategori som hette ”doping och dopingpreparat”. Där postade vi vårt informationsbrev efter att ha läst igenom reglerna för forumet och där framgick, såvitt vi förstod, inget hinder mot Flashbacks forumregler att posta det. Det visade sig vara så att det än dock stred mot reglerna, vilket medförde att inlägget blev borttaget. Vi båda skrev varsitt inlägg på Facebook, där vi bifogade informationsbrevet, och ställde frågan om någon på vår vänlista använde AAS, eller kände någon som använde. Informationsbrevet sattes också upp på anslagstavlan i kafét på Göteborgs Universitet i Haga. Därefter kollade vi upp reglerna på muscles.se² samt Kolozzeum³ och såg inga hinder för att posta inlägg innehållandes informationsbrevet. Vi registrerade oss därför på dessa sidor, men Kolozzeum raderade inlägget utan kommentar från moderatorer. På muscles.se fick inlägget däremot stå kvar.

¹ Ett av Sveriges mest besökta internetforum (<https://www.flashback.org/>)

² Internetsida med fokus på träningsartiklar, kost, prestation, m.m. Finns också forum. (<http://www.muscles.se/>)

³ Forum på nätet riktat gentemot folk som tränar. (<http://www.kolozzeum.com/>)

Vår initiala föreställning om att det skulle finnas en viss svårighet i att finna intervjupersoner har under urvalsprocessen delvis bekräftats. En person tog själv kontakt med oss via en krypterad mail med frågor kring studien. Vi svarade personen på samma sätt, via kryptering, men hen uppgav att hen inte kunde ställa upp pga. oro för att identiteten skulle röjas, även om konfidentialitet utlovats. Personen var positiv till att svara på frågorna via mail, men efter att vi skickat frågorna har hen inte svarat. Med anledning att AAS idag är kriminaliserat och utifrån den oro potentiella intervjupersoner visat, har vi gått steget längre avseende konfidentialitetskravet i studien. Vi kommer därför inte att redovisa exakt hur vi kom i kontakt med våra intervjupersoner. Vi kan däremot säga att det är från olika håll vi fått tag på dem, dvs. både från internet och andra källor.

Förhoppningen om att kunna använda ett s.k. *snöbollsurval*, vilket innebär att vi genom en intervjuperson skulle fått tag i flera, föll platt då ingen av intervjupersonerna kunde eller ville uppge namn på andra potentiella intervjupersoner (Bryman 2011).

När vi fått kontakt med några intervjupersoner märkte vi en fördel i att ha använt begreppet användare istället för missbrukare i vårt informationsbrev. En intervjuperson uttryckte explicit att just detta ordval var positivt och vi bedömer det troligt att han inte tagit kontakt med oss om vi använt ordet missbrukare. Ifall vi använt begreppet missbrukare, finns en risk att studien inte varit möjlig att genomföra.

4.6 Intervjuernas genomförande

Intervjupersonerna fick själva välja var intervjun skulle äga rum. Vi la dock fram möjligheten att den kunde ske i ett grupprum på Göteborgs Universitet, där även två av intervjuerna genomfördes. De två andra intervjuerna gjordes per telefon vid två olika tillfällen. Vi har försökt anamma de råd som framförts av Brinkmann och Kvale (2009). Att vi lät intervjupersonerna själva välja tidpunkt och plats för genomförandet av intervjuerna tror vi kan ha varit positivt ur deras perspektiv. Vi har begränsad information om hur deras nuvarande livssituation och dagsform såg ut och detta kan såklart ha påverkat hur de kände sig under intervjuerna och därmed även deras svar. Vår uppfattning var däremot att intervjupersonerna kände sig avslappnade i intervjusituationen och vi frågade dem också avslutningsvis om hur det kändes att bli intervjuad. Samtliga intervjupersoner uppgav att det kändes bra.

Inför intervjuerna hade vi förberett en *semistrukturerad* intervjuguide (bilaga 2) med fokus på fyra övergripande teman. Dessa teman och våra frågor utformades utifrån studiens frågeställningar och syfte, samtidigt som vi ville lämna ett visst utrymme för att fånga upp eventuella relevanta aspekter kring ämnet som vi inte hade tänkt på vid utformandet av frågeguiden. Frågorna var följaktligen av ett mer öppet slag då vi var måna om att låta intervjupersonerna själva berätta så fritt som möjligt. Intervjuguiden har hela tiden sett likadan ut och vi har inte gjort några ändringar i den. Detta för att alla intervjupersoner skulle få ta ställning till samma typ av frågor för att sedan kunna jämföra och analysera svaren. Vi hade heller ingen anledning att göra om intervjuguiden då ingen fråga tycktes upplevas som avvikande eller irrelevant. Något som är positivt i kvalitativa intervjuundersökningar är genomförande av pilotintervjuer, som innebär att

forskaren ”testar” sin intervjuguide på en eller flera intervjupersoner innan själva datainsamlingen påbörjas (Bryman 2011). I och med svårigheterna i urvalsprocessen har vi inte haft möjlighet att göra detta. Vi testade däremot att intervjua varandra med intervjuguiden för att se hur det var att få frågorna ställda till sig. I efterhand har vi insett att det kunde ha varit en fördel att också prova att intervjua en utomstående.

Utifrån vårt syfte var något vi lade tonvikt på aspekten *medveten naivitet*, som innebär att i intervjuerna gå in med en ofärgad inställning och att vara öppen för nya och oväntade företeelser (Brinkmann & Kvale 2009). Det finns en medvetenhet hos oss att detta inte fullt ut är möjligt eftersom alla människor har sina personliga värderingar och erfarenheter, men det var något vi reflekterade över. Vi använde t.ex. ordet *användning* istället för *missbruk* som en del i detta, då vi upplever missbruk vara ett negativt laddat begrepp. Vi försökte också utforma frågorna öppna och fria från vår förförståelse i detta syfte. Även ifall vi kunde misstänka att vi skulle få vissa svar, ställde vi ändå frågorna och vi ställde dem öppna. Vi ville inte styra intervjun med ledande frågor baserade på vår förförståelse.

Vi valde att försöka undvika muntlig återkoppling såsom ”Mm” och ”Jaa” etc. under intervjuerna i syfte att påverka intervjupersonernas svar så lite som möjligt. Detta tycktes fungera väl då intervjupersonerna ofta fortsatte prata utan att vi avbröt dem. Vi meddelade också intervjupersonerna innan intervjuerna att vi inte skulle ge mycket sådan återkoppling, med anledning att det avviker från hur det är i vardagssamtal där muntlig återkoppling är vanligt förekommande. Detta var för oss båda en utmaning då vi ibland ändå återkopplade muntligt genom små ord, men överlag fungerade det bra och vi upplevde inte att intervjupersonerna fann detta konstigt utan de tycktes förstå.

Intervjuerna spelades in med hjälp av våra mobiltelefoner, något som intervjupersonerna informerades om innan intervjuerna och även lämnade samtycke till vid intervjutillfället. Hade vi inte spelat in intervjuerna finns det en viss risk att vi hade missat viktig information, då vi inte skulle hunnit med att skriva ned allt (Brinkmann & Kvale 2009). En del av våra intervjupersoner har varit i kontakt med rättsväsendet i olika sammanhang där det är rimligt att anta att samtalen har blivit inspelade. Vi tror att det finns en risk att detta kan ha påverkat intervjun eller väckt obehagskänslor hos intervjupersonerna. Detta var däremot inget vi märkte av. Om någon av intervjupersonerna hade haft invändningar mot inspelningen, hade vi ändå genomfört intervjun och försökt anteckna efter bästa förmåga.

Vi är medvetna om att den miljö intervjuerna genomfördes i kan ha påverkat svaren, varför vi försökte se till att intervjuerna genomfördes så lugnt och ostört som möjligt. Intervjupersonen ska inte behöva oroa sig för att någon annan kan höra vad som sägs (Bryman 2011). När det gäller telefonintervjuerna kunde vi däremot inte påverka den plats intervjupersonen befann sig på, men vår uppfattning var att båda intervjupersonerna var för sig själva i ostörd miljö när intervjuerna genomfördes. Fördelarna med att utföra telefonintervjuer upplevde vi var att det var ett både billigare (i och med potentiella transportkostnader) och mer miljövänligt tillvägagångssätt. Fördelar som sammankopplats med

telefonintervjuer är att det ofta är lättare att ställa, svara och reagera på känsliga frågor och svar, och detta kan kanske appliceras på våra intervjuer eftersom intervjupersonernas berättelser ibland kunde vara av känslig eller obehaglig karaktär (ibid.). Ett exempel på detta var att Karolina kunde låta sig reagera kroppsligt i minspråk på en utsaga som innehöll våldsamma inslag. En nackdel med telefonintervju är däremot att vi inte kan se hur intervjupersonerna reagerade på våra frågor (ibid.) och ifall det varit möjligt, hade det nog varit bättre med intervjuer där vi och intervjupersonerna befann oss på samma plats.

Vi frågade innan intervjuerna i tre av fyra fall om det var okej att vi båda höll i intervjun. Samtliga uppgav att de inte hade något problem med det. Skulle någon ha uttryckt skepsis till att bli intervjuad av oss båda, skulle en av oss ha genomfört den intervjun. I det fjärde fallet kunde vi inte fråga om det eftersom förmedlingen om intervjun skedde via en tredje part. Den tredje parten informerade däremot intervjupersonen om att vi var två personer. Vi ansåg det viktigt att fråga om det var okej då det finns en maktasymmetri mellan intervjuare och intervjuperson som vi tror kan förstärkas om det är två intervjuare och en intervjuperson. Maktasymmetrin kan exempelvis bestå av att det är intervjuaren som bestämmer frågor, vad som ska följas upp och definierar när intervjun börjar och startar (Brinkmann & Kvale 2009). Vi försökte också kompensera upp denna maktasymmetri genom att avsluta med en fråga ifall någon intervjuperson ville tillägga någonting viktigt som vi kan ha missat med våra frågor. Detta är också något som av Brinkmann och Kvale (2009) omnämner som ett bra sätt att runda av och avsluta en intervju på.

4.7 Analysens genomförande

Det första vi gjorde för att kunna genomföra vår analys var att transkribera de inspelade intervjuerna. Vi valde att fokusera på *vad* intervjupersonerna sa, och inte *hur* de sa det, eftersom vi ville åt innehållet snarare än att göra en språklig analys. Att vi inte lagt något fokus på språkbruk kan leda till att vi missat information, men eftersom vår analysmetod inte berör språktolkning har vi valt bort det. Transkriberingen påverkades av olika faktorer. Vid inspelning av telefonintervjuerna, märkte vi att ljudkvaliteten blev något sämre än vid inspelningen av de andra två intervjuerna. Därmed fanns det vissa ord som vi inte kunde höra, vilket ledde till att vissa ord helt föll bort. Brinkmann och Kvale (2009) menar att en transkribering ser olika ut beroende på vem som utför den, då transkriberingsprocessen innehåller ett element av tolkning. Vi delade upp arbetet genom att ta två intervjuer var att transkribera. Brinkmann och Kvale (2009) menar att ett sätt att stärka tillförlitligheten är att vi båda gör varsin transkribering och sedan jämför dem. Vi har däremot gjort bedömningen att det hade tagit för lång tid, då transkribering är en tidskrävande process.

Citatet som presenteras i vårt resultat och analys har i viss mån redigerats för att öka läsbarheten. Talspråk har ibland gjorts om till skriftspråk, exempelvis har ord som "Eh och "Mm" tagits bort. Ibland har vi däremot valt att behålla talspråket då citatets essens annars riskerat att försvinna. Tecknet (...) betyder att vi utelämnat delar av citatet. Vi har ibland satt in vissa ord för att öka läsbarheten. Dessa ord har markerats med [ord], dock med viss försiktighet så att inte betydelsen i citatet ändrats.

Vi har valt en *induktiv strategi*, vilket innebär att kopplingen mellan teori och empiri utförs först efter insamlat material. Teorin blir resultatet av en forskningsprocess istället för att teorivalet styr forskningsprocessen. Ett induktivt angreppssätt hänger samman med kvalitativ forskning, till skillnad från den kvantitativa där deduktivt angreppssätt är vanligt förekommande. *Deduktiv strategi* innebär att forskaren innan påbörjad empiriinsamling utgår från en eller flera valda teorier. Vi upplever att den induktiva strategin lämnar mer utrymme för flexibilitet då vi som forskare inte är låsta till en specifik teori utan kan förhålla oss till den teori som vi tycker passar bäst i relation till materialet. Risken kan dock vara att man istället samlar in för mycket information och får svårt att finna en röd tråd eller att man får in material man inte vet vad man ska göra med. Vi tror däremot att konkreta frågeställningar och ett tydligt syfte kan väga upp denna möjliga brist med det induktiva angreppssättet (Bryman 2011). Eftersom vi inte visste vad vi skulle få fram för empiri utav intervjuerna, tyckte vi det var opassande att på förhand ha bestämt teorier att analysera materialet utifrån.

När transkriberingen utförts så läste vi igenom intervjuerna ett antal gånger och försökte urskilja gemensamma mönster, skillnader och anmärkningsvärda aspekter och försökte på så vis leta svar på våra frågeställningar.

Vi har valt att använda oss utav analysmetoden *meningskoncentration*, vilket innebär att essensen i intervjupersonernas berättelser kortas ner till mindre meningar. Detta gjorde vi genom att ta ut citat från intervjuerna som gav uttryck för och sammanfattade huvudpoängerna i berättelserna. Nackdelen med meningskoncentration kan vara att det finns en risk att viss viktig information och annan kontext faller bort då det är vi som väljer ut vad som känns aktuellt utifrån studiens syfte. Vår förförståelse och annan information som framkommit under processen kan därmed påverka resultatet då denna kan ha färgat oss (Bryman 2011). Vi har försökt att beakta detta vid genomgången av materialet och varit noga med vilken information vi valt ut, men kan inte utesluta att det ändå har påverkat.

Vi har även använt oss av *meningstolkning*, vilket betyder att vi som uttolkare går bortom det direkt sagda i intervjun. Detta i syfte att finna latent meningar och sätta in intervjupersonernas utsagor i ett bredare perspektiv. Faktumet att vi gjort på detta sätt ledde till att vi ibland gick bortom intervjupersonernas självförståelse i vår analys och tillämpade en teoretisk ram för tolkning av deras utsagor (Brinkmann & Kvale 2009). Detta kan anses problematiskt eftersom det blir vår tolkning och inte intervjupersonernas egna. Vi har däremot försökt organisera uppsatsen på ett sådant sätt att det tydligt ska framgå när och på vilka grunder vi gjort tolkningarna. Exempelvis har vi tagit med många citat, vilket möjliggör för läsaren att själv ta ställning till trovärdigheten i våra tolkningar.

Vi har utifrån essensen i intervjupersonernas berättelser tillsammans analyserat dessa utifrån våra valda teorier. Vi har valt att skilja på resultat och analys i uppsatsen för att göra det lättare att se vad intervjupersonerna sagt och vad som är vår analys. Till viss del har vi även tolkat i resultatdelen men då framgår det tydligt att det är en tolkning samt vilket citat vi grundat det på. Inga teorier används i resultatdelen men genomgående i analysdelen. Nackdelen kan vara att det ibland kan vara svårt att följa vad analysen grundar sig i eller att det blir en del

upprepningar. Vi har försökt att göra det så begripligt som möjligt för läsaren.

4.8 Etiska överväganden

I denna studie så har vi följt Vetenskapsrådet fyra huvudsakliga etiska principer (Vetenskapsrådet 2013), dessa är informations-, samtyckes-, konfidentialitets- och nyttjandekravet. Intervjupersonerna informerades om detta både muntligt och skriftligt, då vårt informationsbrev utformades efter dessa. *Informationskravet* går ut på att studiens deltagare ska få kännedom om syftet med studien och att dessa fyra etiska principer gäller. *Samtycke* till att delta skall lämnas och att deltagande i studien är frivilligt, med rätt att utan förvarning eller motivering dra sig ur. *Konfidentialitetskravet* innebär att det intervjupersonerna säger i studien behandlas på ett sådant sätt att deras identitet inte röjs, och att insamlad information inte är tillgänglig för obehöriga. Vidare ska insamlad information enbart avse forskningens ändamål, vilket kallas *nyttjandekravet* (Bryman 2011).

På grund av ämnets tabubelagda karaktär har vi lagt extra vikt vid att stärka intervjupersonernas anonymitet. Noggrann genomgång av materialet har gjorts när vi använt oss av citat och viss information har omkodats eller fingerats, för att skydda intervjupersonernas identitet. Vissa av våra intervju personer hade inte berättat för särskilt många om sitt tidigare AAS-användande. Det vore direkt oetiskt om vi skulle råka avslöja intervjupersonernas identitet via vår uppsats. Med tanke på konfidentialitetskravet samlade vi inte in några andra personuppgifter än ålder och kön, vilka vi sedan också fingerat i uppsatsen. (Bryman, 2011) Intervjupersonernas ålder och årtal är fingerade med mellan +3år till -3år, och även namnen är fingerade. Eventuella datum och månader är utbytta mot andra datum eller månader. Andra uppgifter som kan knytas till enskilda personer har ändrats eller helt utelämnats.

Eftersom intervjuerna berörde känsliga händelser eller tidsepoker i intervjupersonernas liv var vi tvungna att beakta eventuella konsekvenser av intervjuerna med känslor som sorg, stress, ilska etc (Brinkmann & Kvale 2009). Detta tog vi i beaktande när vi utformade intervjuguide och formulerade öppna frågor i syfte att intervjupersonerna själva skulle kunna avgöra hur mycket de ville dela med sig av händelser av personlig eller känslig karaktär. Genomgången av samtyckeskravet, att intervju personen utan motivering när som helst kan avbryta intervjun eller välja att inte svara på en fråga (Bryman 2011), ser vi också som en del i detta beaktande.

Det kan finnas information som intervjupersonerna valt att utelämna på grund av olika anledningar. AAS är kriminaliserat och i och med detta kan det finnas en rädsla för de eventuella brott som begåtts. Det kan också vara så att känsliga detaljer delvis eller helt utelämnats, då personerna inte känner oss sedan tidigare och kanske inte är säkra på hur information ska bearbetas, tolkas eller användas. Vi har däremot informerat om att vi följer nyttjandekravet inför intervjuerna, vilket vi tror ändå medförde att intervjupersonerna kunde prata mer öppet om sitt AAS-användande. Det hände vid ett tillfälle att en intervju person inte berättade särskilt mycket om hur livet såg ut innan AAS-användande. Vi valde i den typen av situation att inte gå in närmare på det av respekt för intervjupersonernas integritet.

Då vi inte är några experter på ämnet går det att ifrågasätta om det är etiskt försvarbart att vi skall genomföra denna typ av forskning. Vi menar dock att det vi gjort är motiverat eftersom vi anser det finns ett behov av nya perspektiv och mer kunskap på området. Forskning ska bedrivas i syfte att minska mänskligt lidande och främja utveckling (Bryman, 2011) och för att lyckas med detta menar vi att forskning sker och måste ske även på områden som är kriminaliserade. Att vi inte fått något statligt ekonomiskt stöd för att göra denna studie, tycker vi förstärker det etiskt riktiga i att bedriva forskningen.

4.9 Tillförlitlighet, validitet och exemplifiering

Då detta är en kvalitativ undersökning har vi valt att bortse från begreppen reliabilitet, validitet och generaliserbarhet i deras klassiska betydelse då dessa främst är framtagna för en kvantitativ forskningsmetod. Det är oftast svårt i kvalitativ forskning att återskapa de exakta förhållanden som rådde i studien och generalisering är sällan möjlig på grund av begränsade och icke slumpmässiga urval (Bryman, 2011).

Tillförlitlighet eller reliabilitet handlar om hur studiens resultat påverkas av olika faktorer, exempelvis metoder, metodval och tillvägagångssätt.

Vi ville inte vara färgade i vår ingång till ämnet då vår ambition var att utforska AAS-användares egna uppfattningar om sitt användande. Vi är dock medvetna om att det är omöjligt att vara helt fri från personliga värderingar och förutfattade meningar (Thomassen 2011). Att AAS idag är kriminaliserat och samhälligt tabubelagt tror vi kan bidra till svårigheten att vara ”ofärgad”. Vi har dock på olika sätt försökt hantera detta, bland annat genom att öppet redovisa vår förförståelse samt kontinuerligt reflektera över den. Vi har också medvetet valt en konstruktionistisk ansats. När vi utformade intervjuguiden försöka vi utforma frågorna på ett sådant sätt att de inte skulle vara ledande utan istället öppna. I intervjusituationen försökte vi också minimera vår egen påverkan på intervjun genom att exempelvis följa intervjuguiden, ställa öppna följdfrågor och undvika muntlig återkoppling. Detta tror vi stärker tillförlitligheten i resultatet.

Vi är relativt nya i rollen som intervjuare, vilket kan ha bidragit till att vi gjort olika typer av misstag. Exempelvis märkte vi vid transkriberingen att vi ibland, vid spontana följdfrågor, ställde flera frågor samtidigt eller fyllde på med en påföljande förklaring innan intervjupersonen hunnit svara på den ursprungliga frågan. Detta kan ha påverkat hur intervjupersonerna tolkade frågan och därmed, deras svar och i förlängningen resultatet (Brinkmann & Kvale 2009).

Det skulle möjligen ha funnits fördelar ifall vi varit mer pålästa på ämnet, då vi kunnat gå djupare och förstått fler begrepp och namn på exempelvis preparat. Med mer kunskap skulle vi eventuellt ha kunnat ställa andra sorters följdfrågor, som varför intervjupersonerna använde ett visst preparat och inte ett annat, utifrån dess för- och nackdelar. Brinkmann och Kvale (2009) tar upp denna aspekt och fastslår att kvalitén på en kvalitativ intervju beror även på intervjuarens kunskap om ämnet som intervjun berör. Vi tror emellertid att det fanns stora fördelar med att inte veta särskilt mycket på förhand. Det har bidragit till en nyfikenhet och öppenhet i utforskandet. Vi har inte varit låsta till tidigare forskning och letade heller inte i forskningsprocessen efter något specifikt, även om våra

frågeställningar ledde oss längs vägen. Vi gör bedömningen att huvuddelen av de samhällsvetenskapliga AAS-studier som genomförts har bedrivits av professionella som är väl insatta i området. I och med att vi inte har någon speciell kompetens gällande AAS, har vi möjlighet att erbjuda ett perspektiv som inte varit möjligt från professionellas sida. Intervjupersonernas tillit till oss hade dock möjligen varit större ifall vi varit någon form utav auktoritet gällande forskning av AAS-användning. Alternativt kan det ha varit en fördel att vi inte har någon forskningsbakgrund, då intervjupersonerna kan ha känt att vi var ”vanliga” människor.

I uppsatsens olika delar har vi försökt att motivera av vilka anledningar vi valt att göra på de sätt vi gjort. Vi har också reflekterat kring vad det skulle innebära att använda alternativa metoder och redogjort för varför vi istället gjort valen vi gjort. Det innebär att vi kritiskt reflekterat över metodvalen, något vi anser stärker studiens tillförlitlighet.

Begreppet validitet kommer i vår uppsats att användas utifrån den definition som Bryman (2011) kallar *intern validitet*. Det innebär hur väl observationer och tolkningar överensstämmer, dvs. hur väl underbyggda våra tolkningar är och därmed dess trovärdighet. Validitet gäller graden av giltigheten och styrkan i ett påstående, att en slutsats är rimlig och logisk. Det berör hållbarheten i resultat och analys, samt att man undersöker och besvarar de frågeställningar som man avsett att undersöka. (Kvale & Brinkmann 2009). Vi tolkar detta som att det ska finnas en genomgående röd tråd mellan uppsatsens olika delar.

Efter avslutad empiriinsamling ändrade vi våra ursprungliga frågeställningar, då vi ansåg att våra första formuleringar var för breda. Vi har specificerat frågeställningarna till att endast handla om våra intervjupersoner och detta tycker vi stärker uppsatsen validitet (Bryman, 2011). Frågeställning nummer tre var en frågeställning som föddes först efter insamlad empiri och Connells teori om hegemonisk manlighet var inte bestämd på förhand.

Studien har följt de etiska riktlinjer som det vetenskapliga rådet tagit fram (Vetenskapsrådet 2013). Vi har också redovisat hur detta gått till rent praktiskt, vilket vi menar stärker studiens trovärdighet. Däremot har vi av etiska skäl inte kunnat redovisa den fullständiga urvalsprocessen, vilket påverkar andras möjlighet att bedöma studiens trovärdighet. Ett sätt att stärka validiteten ytterligare kunde ha varit att använda oss utav respondentvalidering, dvs. att intervjupersonerna själva får ta del av och ha möjlighet att påverka resultatredovisningen (Bryman, 2011). På grund av den begränsade tid vi haft till förfogande för uppsatsen, gjorde vi dock bedömningen att respondentvalidering hade varit svårt att genomföra. Vi kommer däremot att skicka uppsatsen till samtliga intervjupersoner, så att de får ta del utav resultaten.

Eftersom syftet med kvalitativ forskning inte är att generalisera resultatet, använder vi istället begreppet exemplifiering. Syftet blir därmed att ge en djupare inblick i personliga upplevelser än vad vi tror att kvantitativ forskning kan ge (Starrin & Svensson 1994).

Faktumet att vi endast intervjuat före detta AAS-användare innebär att vi inte exemplifierat hur aktiva AAS-användare ser på sitt användande. Det går därför ifrågasätta relevansen av vår exemplifiering. Dock slutade två av våra intervjupersoner med AAS nyligen och i vårt urval ingår både personer som är positiva som negativa till AAS-användning. Dessutom menar vi att det är värdefullt att ge en exemplifiering av hur det varit för våra intervjupersoner, då deras berättelser ger en bild om hur det kan vara att använda AAS. Våra intervjupersoner har dessutom en inblick på användandet som helhet eftersom de slutat med det.

5. Resultat

Resultatet av vår studie kommer att presenteras i detta kapitel. Vi har valt att ge våra intervjupersoner stort utrymme och följligen innehåller denna del rikligt med citat. För att läsaren ska få en bild av vilka våra intervjupersoner är, kommer vi inledningsvis att kortfattat presentera dem. Kapitlet är därefter uppdelat i övergripande teman, med tillhörande underkategorier. Första temat handlar om AAS-användningen och bakomliggande faktorer som har påverkat våra intervjupersoners användning av AAS. Därefter följer temat upplevda för- respektive nackdelar med användandet.

5.1 Presentation av intervjupersonerna

Markus är en 25-årig man som började styrketräna när han var 17 år gammal. Han var ungefär 21 år när han testade AAS första gången. Markus hade länge varit sugen på att börja använda preparaten, och spenderade ca 1,5 år med att skaffa sig information kring AAS innan han själv började använda det. När vi träffade honom hade han nyligen slutat pga. sina arbetsförhållanden, men var positivt inställd till att börja använda AAS igen i framtiden.

Lasse blev introducerad för gymvärlden i början av högstadiet, där han träffade ett gäng killar som verkade ha någon form utav hemlighet. Det tog ca ett år för Lasse att förstå att det mystiska som killarna höll på med var att använda AAS, och när han fått reda på detta ville han också testa. Han har hållit på med AAS under en period på minst sju år, men har inte använt det på ca tio år. Lasse är 34 år gammal.

Klas började träna kampsport tidigt i livet och kom i kontakt med AAS i 14-15 - årsåldern. Han tyckte det var lite äckligt då, men provade det första gången i tonåren. Information om hur länge Klas använt AAS är oklart, men det handlar om två perioder under hans liv.

Dejan är en 46-årig man som började träna kampsport när han var sex år gammal. Han började använda AAS vid 17-års åldern. Dejan har använt AAS fram till och med ett och ett halvt år sedan.

5.2 AAS-användning och bakomliggande faktorer

5.2.1 Uppväxt och AAS-debut

Jag har växt upp under lite stökiga förhållanden och sökt bekräftelse lite varstans. Tyvärr så kom jag ju på sned då ett tag, vilket heller inte är någon hemlighet. – Klas

Anledningen till varför personer börjar använda AAS kan variera, men våra intervjupersoner ger uttryck för en del liknande aspekter gällande uppväxten. Klas, Lasse och Dejan beskriver att de innan de började använda AAS levde i, vad vi tolkar som, en socialt utsatt situation som präglats av exempelvis missbruk och kontakt med socialtjänst. Nedan följer två citat som exemplifierar detta.

Min första kontakt med droger, och när jag pratar droger så tänker jag ofta alkohol och thinner och de här sakerna, var ju redan i 8års åldern som jag var involverad i socialtjänsten.

Ah, jag började ju missbruka som elvaåring, alltså när det gäller att röka hasch

och alkohol.

Lasse och Dejan ger här uttryck för vad vi uppfattar som en extremt tidig drogdebut. Klas, Lasse och Dejan berättar att de redan innan tonåren var fysiskt aktiva på olika sätt, t.ex. genom kampsport, friidrott och styrkelyft.

[Jag] hade en fysik till att kunna träna för jag boxades ju redan från sexårsåldern, och kände att jag kunde bli någonting genom min kropp.

Dejan ger här en bild av att det redan tidigt i livet handlade om att uppnå någon form av framgång via sin kropp. Lasse kom tidigt i kontakt med gymmiljöer och även hans drivkraft var att förbättra kroppen.

Jag gick in på gymmet första gången i sjuan efter att ha läst ett träningsreportage om magträning, och den träning jag hittade i gymmet där i 13-14-årsåldern vart jag ju rätt fascinerad av.

Markus inträde i styrketräningsmiljöer kom däremot senare i livet, efter tonåren. Han ger inte uttryck för att ha haft en besvärlig uppväxt.

Hur intervjupersonerna kom i kontakt med AAS första gången varierade. Markus beställde olika preparat via nätet, medan de andra introducerades via träningskretsar de då ingick i. Intervjupersonerna beskriver en mystisk och hemlighetsfull stämning kring något som de först inte visste vad det var, men som senare visade sig vara användning av AAS.

[Det var]ett gäng killar, kanske 5-6 st som var runt myndighetsåldern som jag upplevde hade någon slags egen liten mystik eller gemenskap som jag fascinerades av tidigt(...)Det gjorde att jag med tiden också vart intresserad av vad som gjorde att dom presterade det dom tränade. Och det tog ungefär ett år eller något innan man började luska ut att det var något man faktiskt stoppade i sig.

Lasse ger här uttryck för hur hemlighetsmakeriet kunde se ut innan han själv började använda det. Beskrivningen han ger tycker vi också kännetecknar hur våra intervjupersoner sedan också hemlighöll sitt AAS-användande.

5.2.2 Förebilder och drömmar

Man är ju uppväxt med Arnold Schwarzenegger, han var ju alltså the baddest boy in the world va. Jag menar, vem vill inte se ut som han!? Killen tränade ju, nötte ju dygnet runt alltså. Han blev allt, Mr. Universum, Mr. World, han blev ju allt alltså! Man satte sin fadersgrej på han, jag ska bli som han, så nära som möjligt.

En gemensam känsla som intervjupersonerna berättar om var att de såg upp till actionhjältar och elitidrottsmän samt kände sig påverkade av sina kompisar och mediabilder. Samtliga nämner att Arnold Schwarzenegger på ett eller annat sätt varit en förebild för dem någon gång under livet, precis som Dejan gav uttryck för i citatet ovan. Markus och Lasse hade också som mål att tävla i kroppsbyggning och upplevde att det då var nödvändigt att ta AAS för att ha en chans att vinna. Lasse berättar om hur hans sociala nätverk påverkade honom.

Dom som var störst tränade inte alls mycket, gjorde dom inte då. Och därför var jag ju ute efter vad dom gjorde, eftersom dom var så muskulösa så att säga, så det var ju mitt mål att kunna bli som dom

Klas beskriver hur han upplever att den press som fick honom att använda AAS, verkar vara ännu större för dagens unga.

Det är en enorm press som det är nu. Folk tränar som elitidrottsmän. Att växa upp nu som 14-15 åring, det måste vara helvetet. För att det är mycket hur man ska se ut och, ja du vet. Det ska vara rutor på magen och ränder på ryggen och man ska vara stenhård och ha muskler överallt. Det är inte för någon tävlings skull utan bara för att.

Den här ”pressen” som Klas beskriver tror vi kan vara en anledning till att intervjupersonerna började använda AAS, men det kan också vara en anledning till att våra intervjupersoner också sen fortsatte med användandet.

5.2.3 Kroppslig självbild och prestation

Jag drömmer på nätterna och har mardrömmar, att jag är svag, att jag ska försvara mig själv för att någon angriper mig, men att jag är för klen. – Markus

Det går att tolka denna och andra utsagor från våra intervjupersoner som uttryck för en rädsla att inte duga, då de skulle vara för svaga eller spinkiga. Dessutom ges bilder av att ha en negativ självbild och att känna sig missnöjd med sin kropp. Något som blev en grogrund för fortsatt AAS-användande. Markus berättar hur det kunde vara under tiden han använde AAS.

Megarexi(...)det är samma diagnos ungefär som anorektiker har, fast att man vill bli stor och muskulös istället(...)om någon annan person skulle sett mig i vintras exempel då i mitt livs bästa form, då kanske dom tänker: Shit han är vältränad, men man ser själv bara: Jag har lite mer fett kvar där, jag måste träna armar liksom. Det är det enda man ser.

Efter en tids AAS-användande verkade det utvecklas ett allt större fokus på att bli starkare och mer muskulös. Beskrivningarna liknar diagnoskriterierna för megarexi, som Markus nämner i citatet ovan. Markus, Lasse och Dejan beskriver också att de, under tiden för AAS-användandet, i princip var beredda att ta alla eventuella konsekvenser för att uppnå sina mål. Sådär säger Lasse om hur han resonerade kring att använda AAS när han var aktiv användare.

Man kunde nästan prata om att det var det här som krävdes och man visste vad vissa proffs hade gjort och vad vissa hade gått igenom(...)Det är otäckt att säga, men man visste ju om människor som hade gått bort av de här grejerna redan då.

Trots potentiell fara att riskera livet, menar Lasse att han var redo att ta den risken och fortsätta använda AAS. Det verkar som att den här typen av tankesätt var vanligt inom de kretsar som våra intervjupersoner huvudsakligen rörde sig inom.

5.2.4 Begränsat umgänge

Några visste ju om det, vi som var tajtast. - Klas

Under tiden som aktiv AAS-användare umgicks intervjupersonerna i vänskapskretsar där många använde AAS och där träningen låg i fokus. Utanför dessa kretsar såg de sociala nätverken tämligen begränsade ut. Det var också ovanligt att de berättade om sitt AAS-användande för personer i sitt privata nätverk. På frågan om vilka han berättade för svarade Lasse.

Njaa, alltså enbart dom som själva höll på var det ju. Nya personer som själva ville göra som en annan eller bli lika bra som en annan, de berättade jag ju absolut inte för. Andra som tränade berättade jag absolut inte för, flickvänner jag hade berättade jag absolut inte för.

Tidigare forskning har inte tagit upp aspekter gällande hur det begränsade umgänget och förebilder påverkat AAS-användare. Eftersom detta var något som var gemensamt för samtliga av våra intervjupersoner, är det möjligen en förbisedd eller utforskad aspekt gällande AAS-användande. Då vi dessutom upplevde att våra intervjupersoner lade stor vikt vid detta, finner vi det anmärkningsvärt att det förhåller sig så. Meland & Hoff (2013) tar visserligen upp att AAS-användare tenderar att vara passionerade gällande idrott, men skriver snarare om det utifrån svårigheter att sköta jobb och skola samtidigt som personerna använder AAS. Forskning gällande subkulturer har däremot uppmärksammat liknande tendenser till begränsat umgänge utanför subkulturen (Lalander 2001).

5.3 Fördelar med att använda AAS

5.3.1 Fysiska fördelar

Det positiva det är ju att man är starkare i gymmet, man orkar träna mer, man växer snabbare, allting man vill kan man göra på ett bättre sätt med sin egen kropp liksom.

Intervjupersonerna nämner flera olika positiva faktorer med sitt användande av AAS, och samtliga av intervjupersonernas beskrivningar liknar det Markus ovan uttryckte. Anledningarna våra intervjupersoner ger till varför de använde AAS hänger ofta ihop med fysiska fördelar.

Om man pratar rent fysiskt och så, så självklart märkte jag att man växte, vart starkare och jag kunde utvecklas.

Lasse berättar vidare om hur han innan han började AAS inte ens kunde drömma om att bli den han blev efter sitt användande, att kunna tävla i styrkelyft och kroppsbyggning. AAS-användandet ledde till en större möjlighet för våra intervjupersoner att nå sina mål, t.ex. att tävla i bodybuilding, både genom snabbare resultat samt ork att träna mer. Dejan tar upp den utökade storleken och muskelmassan som en stor fördel med användandet.

Jag vägde 150 kg när jag var 20 år gammal.

Dejan kunde, trots ung ålder, snabbt bli stor, stark och muskulös vilket han också beskrev som ett av hans mål med att använda AAS. Detta verkade vara något som

betraktades som positivt i de umgängeskretsar som våra intervjupersoner befann sig i.

5.3.2 Sociala fördelar

Det handlar ju mycket om det här med inför sommaren, eller gå i t-shirt eller visa sig ute. Ja och på kåken var det ju också så att jag upplevde att jag någonstans fick status ju större jag var. Ju större jag var, desto mer status fick jag känna. Och den eftersträvade jag ju ibland när jag mårde dåligt i mig själv, eller att det hade hänt grejer i familjen och sånt.

Lasse uppger att AAS kunde hjälpa honom socialt i många avseenden. Effekterna av AAS gav honom en högre status både i samhället och på anstalt. Vidare kunde denna högre status vara en kompensation när annat i livet var sämre. Det nämndes att attraktion från det motsatta könet, bättre självkänsla och en känsla av tillhörighet var faktorer som framkom i samband med användandet av AAS. Detta hängde också ihop med styrkeökningar och den kroppsliga förändringen. Intervjupersonerna tycks ha upplevt att deras status blev högre i form av positiv bekräftelse både från den inre umgängeskretsen och från personer utanför den. Dejan förklarar en av effekterna med det förändrade utseendet.

Hela världen var ju bra. Alla brudar kollade på en och man var ju, man gick i ett linne det var ju bara ahhhh, man såg ju ut som någon Hulken.

Lasse ger ett exempel på att användandet kunde ge en bättre självkänsla.

Jag kände någonstans att jag hittade hem skulle man kunna säga, jag upplevde någonstans att jag fick pondus eller jag kände mig trygg i mig själv när jag kurade.

Dessa sociala fördelar som nämns kunde alltså bidra till en känsla av inre trygghet. Det verkar ha funnits ett samspel där den utökade uppmuntran från det personliga nätverket ledde till en form av inre harmoni.

5.4 Nackdelar med användandet av AAS

Förutom de positiva aspekterna med användandet räknar intervjupersonerna också upp en del negativa effekter, både fysiska och psykiska.

5.4.1 Fysiska biverkningar

Ja, med tiden har jag ju haft och fått mycket mer fysiska problem och då främst ledsmärtor. Jag har ju en lever som har varit paj, jag har ju bytt min lever. Så det har ju blivit mer och mer allvarliga problem med åren.

Lasse nämner ovan några av de fysiska biverkningar som han upplevt i relation till AAS-användandet. Alla fysiska biverkningar som framkom i våra intervjuer var vasokonstriktion (blodkärl som drar ihop sig och stryper blodtillförseln), svårighet att tappa kroppsvätska, högt blodtryck, huvudvärk, ledsmärtor, leverproblem, hjärtproblem, minskad naturlig testosteronproduktion, injektionsabscess, feber, svullnader, impotens samt överhängande hud efter användandet. Samtliga intervjupersoner har haft flera av dessa biverkningar.

Man får ju gå in med den mentaliteten liksom att det ändå kan gå snett, alltså det finns folk som kan gå på en kur i sex veckor och få levercancer. Det finns

folk som kan trycka konstant i 20 år utan att få en enda biverkning nästan. Så det är ju, man vet ju aldrig. Man måste vara inställd på det liksom att, vill jag verkligen det här och är man beredd att ta konsekvenserna? Och biverkningarna, för det har jag alltid tänkt själv. Att om jag nu skulle få reda på att jag får cancer eller hjärtattack eller vad som helst liksom, då får jag ju ändå leva med det, jag har ju gjort det här, jag kan ju inte typ sitta där och gnälla eller gråta över det. Jag måste ju leva med att det är ju jag som har valt det här, som en tänkande människa.

Markus menar att han var klart medveten om vilka risker AAS-användandet kunde innebära, men vägrade fördelarna framför nackdelarna. Han beskriver hur människor borde få ta egna val utifrån den information som finns, även ifall det eventuellt kan innebära stora risker. Markus, Lasse och Dejan har haft, vad vi uppfattar som, livshotande biverkningar och var beredda att ta eventuella förödande konsekvenser.

5.4.2 Psykiska biverkningar

Det är det psykiska när man kliver av som är fruktansvärt. Det är fruktansvärt. Det blir ju som någon typ av avtändning. Sen, det är klart att det är produktionsapparaten, ja i män då, den påverkas givetvis om man drar på lite grann och det gör ju de flesta.

Samtliga intervjupersoner uppger också en del psykiska biverkningar, vilket Klas exemplifierar ovan. Vissa av intervjupersonerna framhäver att det särskilt var mellan kurer som en del av de psykiska biverkningarna framträdde, medan andra upplevde dem även under pågående kur. De psykiska biverkningar som nämns i våra intervjuer var depression, panikångest, självmordstankar, kallsinnighet och lättretlighet. Markus berättar hur det var för honom.

Jag fick för första gången i mitt liv en panikattack. Då hade jag ju börjat trycka i februari och det var ju liksom, jag minns det väl den första panikattacken och så. Men när man inte fått det innan, så är det ju ganska, det är ganska stark upplevelse, och sen har jag då haft depressioner.

Markus tar upp detta som en negativ konsekvens av sitt AAS-användande, men tycker fortfarande att det var någonting han var tvungen att ta för att bibehålla sina resultat. Han beskriver det som en smått traumatisk upplevelse, men inget som hindrade honom från att fortsätta använda AAS.

5.4.3 Sociala implikationer

Det är nästan som när kyrkan gick ut och sa att man fick håriga händer om man onanerade, det är lite samma känsla nu va. Att man kan bli aggressiv och man kan få det ena och det andra, riktigt så är det inte.

Våldsamhet har som tidigare nämnts sammankopplats med användandet av AAS. Det visade sig att samtliga intervjupersoner var väl medvetna om denna bild och gav uttryck för att den påverkat dem på olika sätt. De betonar att det för dem inte fanns något samband mellan aggressiva utspel och själva preparatet i sig. Markus reagerar mot hur AAS porträtteras i media på ett liknande sätt som Klas ger uttryck för i citatet ovan.

Det är ju mycket dom pratar om. Kanske står det i tidningen att någon som hade tagit AAS fick spel och slog ner någon på stan. Ja, men han kanske har

typ ADHD, går på amfetamin, var full, kanske tar eller har rökt hasch någon månad tidigare, men han tog AAS och därför skriver man bara det.

Vi tycker att detta citat kan ses som ett uttryck för motstånd mot den etablerade samhällsbilden av AAS som våldsframkallande. Dejan värjer sig också från bilden av AAS sammankopplat med våld.

Jag har aldrig utmanat en människa på grund av min storlek.

Några av våra intervjupersoner har varit våldsamma, men härleder inte detta till sitt AAS-användande. Samtliga uppgav att det fanns svårigheter att finansiera sitt användande då det kunde röra sig om ganska stora summor. Det kunde leda till att de engagerade sig i kriminella verksamheter, begick brott och dömdes ibland också till fängelse för det. Tre av våra intervjupersoner har ägnat sig åt annat kriminell verksamhet. Lasse berättar att just svårigheten att finansiera sitt bruk ledde till ett intåg in i den kriminella världen för hans del.

Det är ju något som man inte har råd med, förutom sin övriga ekonomi, om man inte begår kriminella handlingar. Så mitt liv in i den kriminella världen vart ju på grund av det här.

Även Dejan har levt ett liv präglad av kriminalitet. Liksom Lasse menar han att kostnaderna för att finansiera sitt AAS-användande är höga. Något som Dejan ger uttryck för i nedanstående citat.

Ah, grova narkotikabrott, anabolabrott, rån, misshandlar. Det är oftast våldsbrott bara, och så narkotika och anabola. Så att det, det är ju dom följderna runtomkring alltså, det blir ju så. Du kan inte gå där, har inte råd att vara [AAS-användare].

En konsekvens av att AAS är kriminaliserat kan vara att priserna för användandet blir väldigt höga. Flera av våra intervjupersoner uppger höga kostnader för AAS-användandet. Exempelvis nämner Dejan att hans AAS-användande kunde kosta mer än 20.000 SEK i månaden. Dock tog han också andra preparat som var exkluderade i denna beräkning. Den höga kostnaden för AAS-användandet kunde för våra intervjupersoner bidra till att de engagerade sig i kriminella verksamheter i syfte att driva in pengar och finansiera sitt användande. Intervjupersonerna nämner också negativa sociala effekter av att AAS idag är kriminaliserat samt negativt ansett i samhället, att dem därför ofta fick ljuga för sin omgivning för att framstå i god dager. Lasse berättar.

Jag kommer ihåg hur jag till och med sa till en tjej som jag var ihop med (...) att jag ville försöka bli så pass bra som man kunde bli ren, det var verkligen mitt mål och det var som ett mantra jag körde. Och jag fick ju folk i min omgivning att tro på det.

Att undanhålla användandet för omgivningen förekom också i Meland & Hoff's (2013) studie. Det var dock vanligt att deras intervjupersoner berättade för andra som använde AAS, precis som våra intervjupersoner.

Markus ger uttryck för en känsla av att vara förföljd i det svenska samhället.

I Sverige idag har vi nästan en sån här häxjaktstämning som började då 2009 med Operation Liquid⁴.

Samtliga intervjupersoner beskriver en form av isolation från andra människor och en dålig känsla av att hålla användandet hemligt. Lasse sa exempelvis följande.

Idag skulle jag nästan kunna kalla det för någon slags social fobi, eller jag tog mig framförallt inte ut för att träffa människor eller så. Hade jättesvårt att gå ut och ja, riktigt avslagen ofta var jag mellan kurer (...). Jag mådde dåligt av den här slags lögnen, eller att man hela tiden någonstans, att det inte var rätt gentemot myndigheter och den där svängen.

Effekterna av att sluta använda AAS efter långvarigt användande kunde också ha betydelse för intervjupersonernas sociala liv, då de inte längre betraktades på samma sätt som tidigare av sin omgivning.

Om jag inte hade något att prestera på gymmet så kände jag att dom inte brydde sig om mig.

Lasse berättar om en förändring i hur människorna runtomkring honom i gymmiljöerna såg på honom efter en skada. Det tycks som att prestationerna hos medlemmarna inom umgängeskretsen värderades, där den som inte kunde prestera bra blev utfrusen. Dejan berättar också om detta, men om en mer allmän förändring av ganska drastisk karaktär där folk inte längre märkte av honom.

Du ser att folk inte tittar på dig på samma sätt längre, du är, var det en stolpe eller var det han? Det är alltså, du är ingenting längre.

Vi kan se att detta skulle kunna fungera som en anledning till att intervjupersonerna inte slutade använda AAS, utan fortsatte i hopp om att upprätthålla sina prestationer och sitt utseende. Vid avslut kunde våra intervjupersoner känna av minskad positiv uppmuntran.

Sammanfattningsvis kan vi se att anledningarna till varför våra intervjupersoner fortsatte använda AAS har att göra med att de upplevde fördelarna med användandet som större än nackdelarna. Många utav fördelarna våra intervjupersoner upplevde under tiden för användandet, försvann också vid tillfälliga avbrott. Anledningen till att våra intervjupersoner började tycks ha hört ihop med svårigheter att tidigare finna tillhörighet utanför träningsvärlden. De ville även uppnå fysiska fördelar kopplat med användandet som var ökad styrka och muskulatur. Det återfanns dock även negativa effekter av användandet som vi delat upp i fysiska, psykiska och sociala.

⁴ En polisrazzia mot AAS-distributörer som gjordes 2010.

<http://www.svt.se/nyheter/regionalt/mittnytt/operation-liquid-detta-har-hant>

6 Analys

Vi kommer i detta kapitel att utifrån resultatet och med stöd av våra teorier genomföra vår analys. Analysen är tematiserad utifrån tre centrala aspekter som vi funnit i våra intervjuer. Det första temat kallar vi ”Viljan att bli någon”, vilket främst berör våra intervjupersoners strävan att uppnå status i samhället. Det andra temat är ”Viljan att vara en del av något” och där behandlas främst intervjupersonernas strävan efter social tillhörighet, och vilka effekter denna strävan fick, i relation till AAS-användandet. I det tredje och sista temat lyfter vi fram hur kriminalisering och negativa samhällsbilder av AAS-användning påverkat våra intervjupersoner.

6.1 Viljan att bli någon

Den situationen som några av intervjupersonerna levde i under uppväxten, före användandet av AAS, kan betraktas som utsatt. Intervjupersonerna var på olika sätt marginaliserade i samhället och vistades i gemenskaper som ägnade sig åt beteenden som gick emot samhällsnormen, exempelvis drogmisbruk. Detta tror vi kan ha varit ett stigma för våra intervjupersoner. Det går också att säga att Lasse, Dejan och Klas ger uttryck för problematiska uppväxtförhållanden, vilket avviker från den hegemoniska maskuliniteten. Utifrån Connells hegemoniska manlighetsbegrepp går det att kategorisera dessa personers manlighet under uppväxten som underordnad eller marginaliserad.

En person som alla intervjupersoner nämnde som förebild var Arnold Schwarzenegger. Arnold Schwarzenegger har vunnit Mr Olympia⁵ sex gånger i rad (International Federation of Bodybuilders) och har medverkat i en rad stora Hollywoodfilmer såsom Terminator, Predator och The Expendables. Det är ett rimligt antagande att Arnold på grund av sina framgångar inom bodybuilding fått erbjudanden i Hollywood. Dessutom har Arnold senare i livet varit guvernör i Kalifornien och vi tror att hans tidigare framgångar även här bidragit till denna möjlighet (Internet Movie Database). Utifrån detta menar vi att Arnold Schwarzenegger kan ses som en symbol för hegemonisk manlighet. En anledning till att intervjupersonerna använde AAS verkar vara för att uppnå en liknande status som Arnold, en vilja att associeras med denna idealbild av manlighet.

Att AAS-användare ofta haft en utsatt uppväxt är något som viss tidigare forskning tar upp (Hoff & Meland 2013; Skårberg 2009). Det är enligt Goffman (1963/2005) vanligt att stigmatiserade individer försöker hantera sitt stigma med hjälp av olika strategier. Strategin för våra intervjupersoner blev att använda AAS för att optimera sina träningsresultat, och att på så sätt sträva mot att uppnå en hegemonisk manlighet. Problemet med detta är att användning av AAS i sig kan leda till att individen ytterligare stigmatiseras, eftersom det både är kriminaliserat och tabubelagt i dagens samhälle. Det fanns en viss rädsla hos intervjupersonerna att bli avslöjade, vilket kan ses som ett uttryck för det stigma som är förknippat med AAS. För att upprätthålla en hegemonisk manlighet blev individerna således tvungna att på olika sätt hemlighålla sitt användande för omgivningen. I våra intervjuer tar detta sig uttryck genom att de fick använda lögnen och inte berätta för någon eller väldigt få. För att bilden av den hegemoniska manlighet ska bestå blir således ”lögnen” kring användandet av AAS något som alltid måste

⁵ Årlig internationell tävling för kroppsbyggare (<http://www.ifbb.com>)

upprätthållas. Därmed undgår inte personerna känslan av stigmatisering utan bär den alltid med sig, även ifall de uppnår bilden av hegemonisk manlighet. Samtidigt tror vi inte att denna känsla är något som alltid var betungande i deras liv. Snarare tvärtom ibland, att de i och med AAS-användandet kunde uppnå en hegemonisk manlighet och därigenom få vissa fördelar, samt känna känslor av välbehag. Dessa fördelar skulle kunna vara högre status, attraktion från det motsatta könet och bättre självkänsla. Vi kan se att dessa fördelar möjligen blev en anledning för våra intervjupersoner att fortsätta använda AAS. Fördelarna tycks dock inte vara permanenta, utan verkade lätt kunna försvinna när intervjupersonerna av olika anledningar inte längre kunde uppnå bilden av hegemonisk manlighet.

Våra intervjupersoners idrottsengagemang började tidigt, för flera redan i barndomen. Detta kan sättas i relation till den hegemoniska manlighet, där styrka, makt och dominans ses som faktorer värda att sträva efter. Att uppnå detta via idrotten skulle också kunna vara en kompensation för känslan av underordning i andra sammanhang. Via sitt idrottsengagemang upptäckte männen i vår studie att de kunde förbättra sin status i samhället genom att bli starkare och mer muskulösa. Strävan mot detta mål innebar att personerna var beredda att ta vissa risker redan innan de började använda AAS. Att utsätta kroppen för dylika risker kan enligt Connell (1995) vara en del av den hegemoniska manligheten. Riskerna kan vara skador, olyckor, stress mm. Exempelvis fick Klas problem med axeln under en tid när han inte använde AAS. När intervjupersonerna använde AAS utsätts kroppen för än större risker, men den bakomliggande logiken kring användandet kan anses vara liknande den som finns i idrottssammanhang. Detta då det inte är ovanligt att elitidrottsmän är kroniskt skadade, lever med ständig smärta och dör unga (Connell 1995).

Intervjupersonerna vistades i mindre, slutna grupperingar som vi ser som olika system. Komplimangerna och den uppmuntrande feedbacken intervjupersonerna fick angående sitt utseende och sina fysiska prestationer både utom och inom systemet, anser vi går att tolka inom ramen för den hegemoniska manligheten. Detta blev något intervjupersonerna strävade mot för att uppnå högre status i samhället. Statusen bestod i det här fallet av att uppnå en idealbild av manlighet som stark, dominant, uthållig, m.m. I och med de problematiska uppväxtförhållandena hade Dejan, Lasse och Klas personliga erfarenheter av marginalisering och exkludering. Även Markus hade erfarenheter av detta, men vi kan inte associera det med uppväxtförhållanden. För att hantera känslor av underlägsenhet kan vi se hur intervjupersonerna genom att förändra sin kropp försökte uppnå en hegemonisk manlighet. Träningen och AAS-användandet blev en strategi för att hantera och motverka känslor av underordning och svaghet och de fortsatte kanske därför att använda AAS. Genom att leva upp till normen av den ”starke manliga” mannen erhöll AAS-användarna en högre status i samhället, även om deras socioekonomiska status var fortsatt låg. Statusen bestod exempelvis av attraktion från det motsatta könet, en dominans gentemot andra män och/eller prestige genom att delta i och vinna idrottstävlingar. Statusmarkören kunde också finnas i anstaltsvärlden, där Lasse beskrev att han fick högre status bland männen tack vare sin storlek och kunskap kring AAS-preparat.

Strävan efter att uppnå en bild av hegemonisk manlighet försvinner nödvändigtvis inte med avslut av AAS. Markus, Lasse och Dejan beskriver hur de även efter avslutad användning kände en dragningskraft gentemot preparatens positiva effekter. AAS-användning ses fortfarande som ett sätt att uppnå en drömbild av sig själv, vilken vi associerar till bilden av den hegemoniska maskuliniteten. Det kan vara mer komplicerat för intervjupersonerna att uppnå hegemonisk manlighet via t.ex. yrke eller utbildning, då de länge befunnit sig i en avskild subkultur där dessa faktorer varit mindre viktiga. Den ständiga ambivalensen, som är vanligt inom subkulturer, upphörde därmed inte med ett avslut av AAS-användandet.

Inom AAS som subkultur verkar det, av våra intervjupersoners utsagor att döma, ha funnits interna hegemonier där männen konkurrerade med varandra på olika sätt. Exempelvis betonar Markus och Lasse att de ville tävla i bodybuilding, medan Dejan ansåg att det inte var lika viktigt och lite ”fånigt”.

Jag var aldrig någon som ville tävla. Jag tyckte att det räckte att det var för mig och alla runtomkring. Det var lite väl bögigt tyckte jag att spraya sig och ha massa färger och grejer. Ja, det var inte mitt stuk alltså.

Connell (1995) menar att ord såsom bög och fjant kan användas för att markera överordning gentemot andra män. I det här fallet kan uttalandet av Dejan tolkas som ett sätt att hävda sig som en hegemonisk man, medan ett annat konkurrerande ideal konstrueras som mindre värt. Dejan markerade också detta gentemot män utanför subkulturen, vilket exemplifieras genom följande citat.

Det är så typiskt, man går där på stan och så kommer man irriterad och mår dåligt, så kommer en liten fjant med en sån liten drink i handen: Äter du anabola? Schhuduuuu, man bara wuu, ner i papperskorgen med han, tachunk. Alltså det blir totalt livsfarligt för alla människor runt omkring en, som inte förstår en, som inte vet vad man sysslar med. Ska vi slåss eller? Han väger 70 kilo och jag väger 150 så blir en sån bong. Sen kommer polisen, anabolakille står det ut i tidningen direkt.

Citatet påvisar också att den eventuella våldsamhet som finns hos AAS-användare snarare är ett uttryck för en form av hegemonisk manlighet än något som själva AAS-preparaten i sig skulle framkalla.

6.2 Viljan att vara en del av något

Att våra intervjupersoner alla ingick i begränsade umgängeskretsar kan analyseras ur ett systemteoretiskt perspektiv. Systemen som personerna ingick i ser vi som väldigt slutna, med låg input från övriga omgivningen. En av anledningarna till detta är hemlighetsmakeriet kring AAS-användandet som är en följd av bland annat tabubeläggningen och kriminaliseringen. För Lasse tog det lång tid att få tillträde in i systemet, medan de andra intervjupersonerna uppger att det tog lång tid för en utomstående person att bli en del av gruppen. Det går att dra en parallell till Goffmans stigmatologi, som menar att stigmatiserade individer tenderar att bilda mindre och ibland slutna grupper. Vanligt sätt att hantera stigma är nämligen att dela upp sin värld i en liten grupp, som man berättar för, och en stor grupp som man inte berättar för (Goffman 1963/2005). Acceptansen gällande AAS-användande är större i det slutna systemet och därmed finner våra intervjupersoner en känsla av tillhörighet i det. Det blir en frizon från samhällets fördomar på ett liknande sätt som beskrivs i en studie om ”bikers” (Grundvall

2005). Nästintill all feedback sker inom systemen, mellan systemens olika delar, medan feedbacken från omgivningen runtomkring är begränsad. I princip ingen feedback angående AAS-användandet kommer från den nära omgivningen utanför systemet, eftersom ingen där vet om att personen använder AAS. Personerna inom systemet har därmed stark påverkan på varandra och vi menar att detta fungerar som cirkulära processer som bidrar till fortsatt AAS-användande. Med det menar vi att det skapas en slags intern kamp om prestation där det ses som beundransvärt att vara störst. Att detta är någonting som är viktigt inom AAS-kretsar, var något som återfanns i den studie Hoff och Meland (2013) gjort och vi tycker det förstärker bilden av den interna prestationskampen. Uppmuntran inom systemet sker exempelvis när någon har blivit större. Detta förstärker det beteende som man ägnat sig åt för att bli större, vilket leder till ännu mer beröm. De cirkulära processerna handlar inte enbart om uppmuntran till att bli större utan styr också exempelvis vad som är viktigt i livet, synen på AAS och hur mycket man ska träna. Eftersom det kommer begränsad input från omgivningen, utmanas inte de bilder och ideal som byggs upp som eftersträvansvärda. Det slutna systemet får alltmer egna normer som avviker från samhället i övrigt och ofta anses otänkbara utanför systemet. Normerna består exempelvis av att det är normaliserat att utsätta sig för livsfara i syfte att bli mer muskulös. Detta är i linje med t.ex. Lalanders (2001) forskning, som påvisar att slutna grupper ofta skapar egna normer. Personerna i systemet får viss input från omgivningen, men inte gällande AAS-användandet. Istället uppger våra intervjupersoner att inputen från omgivningen ofta handlar om utseendet och de fysiska prestationerna, vilket uppfattades som positivt. Detta kan ses cirkulärt, eftersom beteendena förstärker varandra. Vi menar att denna input är väldigt viktig för upprätthållandet av såväl fortsatt AAS-användning som en hög träningsfrekvens. Hemlighetshållandet kring AAS-användandet leder också till att systemets output till omgivningen blir liten. Detta kan innebära ett problem om en person exempelvis drabbas av depression eller självmordstankar. Personen kan då inte prata med någon utanför systemet, vilket innebär att omgivningen och samhället inte kan ge stöd. Bristen på output från personen avseende dessa bieffekter kan då förvärra dennes depression i cirkulära processer och möjligen även bidra till fortsatt AAS-användande.

Att AAS-användning är kriminaliserat och tabubelagt, förstärker ytterligare den slutenhets i intervjupersonernas system som vi tidigare nämnt, då det kan innebära negativa konsekvenser för individen att avslöja sitt användande. I så fall riskerar personen att bli sedd som fuskare eller att åtalas för dopningsbrott. Det kan vara en anledning till att det tar lång tid för nya personer att bli medlemmar då det finns en viss misstänksamhet kring vem personen är och vad den har för avsikter.

Eftersom AAS-användning är kostsamt och kan kosta runt 20 000 SEK i månaden riskerar de som använder det att hamna i en ekonomiskt trängd situation. En strategi blir då att bli aktiv inom kriminella organisationer, och genom deltagandet i dessa finansiera sitt AAS-användande. Inom denna kriminella subkultur skapas en känsla av gemenskap och tillhörighet. Genom uppmuntrande feedback från systemets medlemmar, får personen känna att han gör nytta och är betydelsefull i ett större sammanhang än de gymmiljöer han befinner sig i. Feedbacken kan även ta sig uttryck i form av betalning för att ha exempelvis ha drivit in pengar åt någon. Vi tror även att AAS-användare är attraktiva i den kriminella världen pga. sin storlek, styrka och kunskap kring AAS-användande, vilket gör nyttan

ömsesidig. Problematiken för den enskilde är däremot att en kriminell identitet också är förknippad med ett stigma. Stigmatiseringen kan leda till en känsla av att det man gör är moraliskt fel, men också i form utav motstånd mot rådande värderingar i samhället. I och med AAS-användarnas deltagande i olika subkulturer, kan de också hitta en form utav fristad från stigmatisering. Den feedback som försiggår inom systemen är uppmuntrande och ofta fri från stigma kring AAS-användande. Detta i motsättning till den input intervjupersonerna upplever från övriga samhället.

Markus, som vid intervjutillfället nyligen slutat med sitt AAS-användande, uppgav en förändring i vad han nu ser som viktigast i livet. Idag kan han känna att det viktigaste är att skaffa familj och villa på landet, medan han tidigare ansett tävla i bodybuilding som viktigast. Detta skulle kunna förstås utifrån att feedback från andra sammanhang utökats, samtidigt som feedbacken i AAS-miljön minskat. Lasse uppgav att han i samband med att han skadade sig allvarligt inte längre sågs på samma sätt av subkulturens medlemmar, vilket tog sig i uttryck av att de inte pratade med honom. Detta påminner om hur det var i en bikerklubb som Grundvall (2005) studerat. I manliga homosociala grupper är det vanligt att det bildas en hierarki, där medlemmens förmåga att uppfylla subkulturens förväntningar värderas högt. Eftersom en skadad person inte uppnår de värden av styrka och prestation som en (hegemonisk) man inom dessa kretsar bör uppnå, skulle detta kunna tolkas som att Lasse blir ignorerad av systemets medlemmar. Det går också att säga att han halkade nedåt på den hierarkiska skalan. Det verkar som att denna feedback i slutändan ledde till att Lasse avslutade sitt AAS-användande och öppnade möjligen upp honom för mer feedback från andra delar av samhället.

Man skulle kunna tro att stigmatiseringen upphör i samband med att personer slutar att använda AAS. Med tanke på hur Lasse och Dejan beskrev att de blev bemötta efter avslutat användande, verkar det dock inte vara så enkelt. Vad som hände då var att den positiva feedbacken från omgivningen upphörde och Dejan upplevde t.ex. att ingen längre la märke till honom. Därmed finns det en risk för utanförskap och stigmatisering av andra anledningar än AAS-bruket om en person avslutar sitt AAS-användande. Eftersom AAS-användarna befunnit sig i slutna system och haft begränsat umgänge med övrig omgivning, kan det nämligen leda till att personen har få möjligheter att påverka sin situation för att bli en del av samhället. Detta då våra intervjupersoner under en längre tid befunnit sig i slutna grupper där värden som styrka och storlek varit prioriterade, medan andra värden varit nedprioriterade. Vi tror att värden som att exempelvis ha en universitetsutbildning inte varit lika värdefulla i grupperna våra intervjupersoner vistades inom.

6.3 Samhällets påverkan

Medias negativa framställning av AAS verkar ha bidragit till stigmatiseringen av AAS-användare. Exempelvis ger intervjupersonerna uttryck för att bilden i media ofta var vinklad, framförallt med fokus på kopplingen till våld och kriminalitet. Trots att en del personer hade begått kriminella handlingar så avfärdade de medias föreställningar kring att detta skulle höra ihop med användningen av AAS. Vi tänker att denna argumentation mot medias bild kunde vara en strategi för att hantera stigmat, då man inte vill bli associerad med bilden av en våldsbenägen

galning. Genom att övertyga sig själv och andra om att det inte är så att AAS föder våld, tror vi känslan av stigmatisering kan minska genom att försöka normalisera användandet. I intervjuerna förs det fram en orättvis aspekt gällande hyllning av olika typer av elitidrottsmän i media. Intervjupersonerna beskriver att dessa ofta använder eller har använt AAS, men framställs som om de är ”rena” från dopingpreparat. Detta samtidigt som intervjupersonerna själva kände att deras eget bruk av AAS fördömdes av samhället. De menar att det inte är möjligt att bli så stor eller uppnå de resultat som ofta förekommer i elitidrottsammanhang utan AAS. Vissa av intervjupersonerna fokuserar endast på bodybuildingvärlden, medan andra även berör elitidrott i stort. Lasse beskriver detta som en stor samhällslögn, som vi tror ökar stigmatisering av AAS-användare samt inspirerar människor att använda det. Inspirationen kan ske både genom att personer inte vet hur de ska uppnå den högre nivån av resultat eller en tanke om ”varför får dom ta, men inte jag?”.

Den stigmatisering vi upplever att intervjupersonerna ger uttryck för, i och med exempelvis hemlighållande av AAS-användandet, verkar också ytterligare förstärkas av att AAS är kriminaliserat. Detta tog sig i uttryck genom uppvisat motstånd mot samhällets bild av AAS genom att de negligerade denna. Personerna kunde överlag inte identifiera sig med bilden av att de skulle vara mer aggressiva, och framförallt inte på grund av sitt användande av AAS. Den aggressivitet som personerna ändå medger fästes vid andra förklaringar, exempelvis användning av andra droger. Att tre av intervjupersonerna engagerat sig i kriminella verksamheter, går att härleda till det teoretiska antagande att stigmatiserade grupper tenderar att gå samman med andra grupper i ett större sammanhang. Den samhällseliga bilden av AAS-användare som kriminella tror vi kan vara en delförklaring till varför de sökte sig till den kriminella världen. Om personerna alltid blir sedda som kriminella finns en risk att de anammar den bilden av sig själva och agerar utifrån den ”etiketten” de fick placerad på sig. Det kan därmed bli en strategi att vara kriminell i syfte att göra motstånd mot att inte bli accepterad i majoritetssamhället (Goffman, 1963/2005).

Alternativet att sluta sig till den kriminella världen är något som vi tror att många medlemmar i majoritetssamhället inte hade övervägt, men upplevs för våra intervjupersoner ha varit ett rimligt alternativ. Kanske hade det funnits andra alternativ om systemen intervjupersonerna befann sig i hade varit mer öppna och adaptiva. Genom input från omvärlden hade eventuellt andra alternativa vägar framkommit som varit mer accepterade av samhället i stort. Anledningen till att det ändå sågs som ett rimligt alternativ för intervjupersonerna kan bero på att systemet är slutet och därmed utvecklat egna normer. En annan anledning kan härledas till den specifika situation som personerna befinner sig i, med ett behov att snabbt få tag i mycket pengar och att det är mer situationen än normerna som styr besluten. I D. Hoffs (2012) studie drogs slutsatsen att deltagarnas AAS-användande inte kunde förklaras utifrån riskbeteenden, utan att de snarare tog rationella val. Utifrån våra intervjupersoners specifika situation kan själva AAS-användandet också förklaras med denna rationalitet, då de tycks ha sett stora fördelar med användandet och också fått mycket positiv bekräftelse från omgivningen. Det är däremot vanligt inom subkulturer att dessa utvecklar egna normer vilket t.ex. Lalander (2001) påvisat. Subkulturens normer står ofta i kontrast till majoritetssamhällets, men subkulturens medlemmar måste ständigt

förhålla sig till de uppfattningar som återfinns i övriga samhället. Genom intervjupersonernas hemlighetshållande, och argumentation mot dominerande diskurser i samhället, uttrycks denna ambivalens.

Connell (1995) menar att det finns olika hegemoniska manligheter i samhället. En typ av hegemonisk manlighet skulle kunna vara att vara VD i ett framgångsrikt företag, medan en annan skulle kunna vara att vara elitidrottare. Subkulturen bland AAS-användare fäster stor vikt vid en manlighet baserad på storlek, styrka och prestation. Visserligen kan vi se att denna typ av hegemoni också återfinns i övriga samhället, exempelvis att det finns ett stort intresse kring idrottsliga prestationer och att löner, vinstpengar och sponsring därmed blir höga för elitidrottsmän. Mycket uppmärksamhet ägnas också åt detta i dagstidningar, tv-sändningar och annan media. Det finns däremot också andra konkurrerande och sammanfallande hegemonier inom samhället, t.ex. en vd på ett stort företag, medan fokus mestadels är inriktat på storlek och styrka i AAS-kretsar. Vi menar alltså att konstruktionen av hegemonisk manlighet varierar och är kontextberoende. Vad som betraktas som manlighet i ett sammanhang behöver alltså inte nödvändigtvis göra det i ett annat, även ifall det är samma samhälle som de olika kontexterna återfinns. De olika konstruktionerna kan anses vara både konkurrerande och gå in i varandra. Att subkulturen inom AAS fäster stor vikt vid sin kropp och styrka, kan det ses som ett motstånd mot andra typer av hegemoniska manligheter. Det går också att se som ett sätt att uppnå en utav samhällets hegemoniska manligheter. Anledningen till detta kan också förstås utifrån att AAS-användarna befinner sig i slutna system med låg input från omvärlden. Ifall systemen varit mer öppna hade möjligen strävan gentemot andra värden (t.ex. en universitetsutbildning) inom hegemoniska manligheter setts som likvärdiga eller mer rimliga alternativ.

7. Slutdiskussion

Vi kommer i detta kapitel att mer fritt diskutera våra resultat och eventuella slutsatser som går att dra utifrån vår studie. Vi reflekterar även om förslag till eventuell vidare forskning på området.

7.1 Reflektioner och slutsatser

Att intervjua fyra tidigare AAS-användare har varit en enormt berikande process. Baserat på allting vi lärt oss under uppsatsprocessen; genomgång av tidigare forskning, intervjuer, analysprocess och diskussion så verkar det finnas stora individuella skillnader när det gäller personer som använder AAS. Det finns ingen tydlig röd linje i den tidigare forskning vi gått igenom som sätter fokus på användarnas upplevelser av AAS. Vi upplever att det finns en stereotyp bild av AAS-användare i såväl en del tidigare forskning som i den mediala debatten, varför vi anser det viktigt att verkligen betona och lyfta fram de individuella skillnaderna. Det går inte att säga att en AAS-användare är eller beter sig på ett visst sätt, utan det finns mycket variation på individnivå, precis som med människor i allmänhet. Den viktigaste slutsatsen som vi har kommit fram till är att man bör ta hänsyn till varje individ och dess omgivande kontext, och inte bara fokusera på AAS-användandet. Att enbart fokusera på AAS-användandet kan innebära att personerna tillskrivs stereotypa föreställningar om vilka de är och hur de förväntas bete sig. Vi har sett att detta i längden kan bidra till en oförståelse människor emellan, där AAS-användare enbart ses utifrån denna etikett och bemöts ofta negativt därefter. Med tanke på att ämnet är relativt outforskat och kunskapen begränsad, tror vi exempelvis att en AAS-användare som kommer i kontakt med socialtjänsten riskerar att bli bemött utifrån de stereotypa föreställningar som existerar i samhället. Följaktligen kan det innebära att de inte får relevanta hjälp- eller stödåtgärder utifrån sitt behov.

Eftersom våra intervjupersoner lagt stor vikt vid hur förebilder och mediala bilder påverkat dem, finner vi det anmärkningsvärt att tidigare forskning i liten utsträckning berört denna aspekt. Vi upplever att det fokus som finns på utseende idag intensifieras igenom olika mediala bilder, såsom bloggar och reklam med fokus på träning, utseende, dieter, kosttillskott m.m. Intresset kring stora idrottsevenemang är stort och framgångsrika idrottsmän hyllas som hjältar. I samband med detta hamnar individuella prestationer i fokus, men vi upplever att de negativa konsekvenserna av detta sällan diskuteras. Det går att ifrågasätta rimligheten i att genom stor fixering vid utseende och prestation utsätta sig för stora risker, som AAS-användande. Samtidigt som tränings- och kroppsfixering uppmuntras, svartmålas AAS-användning. Denna paradox är något som också våra intervjupersoner nämnt som en orättvis aspekt. Vi tror att en mer öppen och utbredd diskussion kring hur medias utseendefokus påverkar människor är nödvändig för att finna tillfredställelse i livet oavsett hur man ser ut. Lasse la också fram som en idé att kropp- och självbild ska lyftas mycket tidigare än vad det gör idag, att det ska vara en del av skolundervisningen redan på lågstadiet. Denna idé ställer vi oss bakom. Om samhället vill förhindra personer att använda AAS tror vi detta kan vara en rimlig åtgärd. Utifrån detta kan eventuellt konstruktionen av styrka, dominans och storlek som kopplad till hegemonisk manlighet tonas ned och även lämna utrymme för andra sätt att vara man på.

Hur vårt resultat hade sett ut om vi hade kommit i kontakt med några kvinnliga intervjupersoner är svårt att förutsäga, men om vi ändå skulle försöka tänker vi oss att kvinnor som använder AAS möjligen vill uppnå en status likvärdig mäns. Genom styrka och prestation, värden ofta förknippade med manlighet, skulle kvinnorna kunna kompensera en känsla underordning i samhället. AAS-användning är däremot sällsynt bland kvinnor, vilket våra intervjupersoner också styrker.

Våra intervjupersoner befann sig ofta i slutna grupper och berättade inte för andra om sitt AAS-användande. Vi tror att detta i hög utsträckning beror på hur majoritetssamhällets syn avseende AAS-användning gestaltar sig. Intervjupersonerna försöker undvika att bli stereotypifierade eller moraliskt dömda av andra genom att inte berätta om sitt användande och verkar förlora positiv respons vid avslöjande. Detta leder till att det inte går att diskutera AAS-användning med AAS-användare, vilket vi tror förhindrar eventuellt förebyggande arbete. Därför tror vi att en större del av det preventiva arbetet bör läggas på en samhällelig nivå och inte genom ytterligare problematisering av individuella AAS-användare. Genom att majoritetsamhällets syn på personer som använder AAS förändras och blir mer förestående, kan de slutna grupperna i högre grad öppnas upp mot omvärlden och minska stigmat förknippat med sådan användning. Idag tycker vi att det finns en ”vi och dem”-uppdelning, vilken blir problematisk då det kan leda till en social exkludering av människor.

Vi nämner i vår analysdel att andra alternativa vägar att nå status eller tillhörighet, möjligen skulle varit mer rimliga för våra intervjupersoner ifall AAS-subkulturen var mer öppen för input från omgivningen. Det är däremot viktigt att betona att samhället också har ett ansvar med att kunna erbjuda dessa alternativa vägar. Att komma till bukt med ungdomsarbetslösheten eller att skapa större möjligheter att nå universitetsstudier om man haft låga betyg i grund- och gymnasieskola tror vi skulle kunna vara två exempel på hur samhället kan erbjuda andra alternativ.

Vi vill inte här ta ställning till huruvida kriminaliseringen av AAS är adekvat eller inte, men vi tror att en mer öppen diskussion om kriminaliseringens negativa effekter och hur effektiv den är i förebyggande syfte bör lyftas. Några av våra intervjupersoner tyckte att det var bra att det var kriminaliserat, medan andra föreslog en avkriminalisering. Vi har sett att kriminaliseringen påverkat våra intervjupersoner på olika vis och varit en delförklaring till slutenheten i grupperna de verkade i. Det är ett rimligt antagande att kriminaliseringen har en bidragande effekt på att det är så pass tabubelagt i samhället. Samtidigt tror vi inte att avkriminalisering är en åtgärd som får tabubeläggningen att försvinna då det i länder där det är legaliserat fortfarande är tabubelagt, som exempelvis Meland & Hoffs (2013) studie påvisar. Kriminalisering kan också ha positiv inverkan på samhället. Exempelvis kan man med stöd av den etiska skademinimeringsprincipen argumentera för att det är orimligt att människor ska vara tillåtna att utsätta sig för de stora risker som det ändå kan innebära att ta AAS. Skademinimeringsprincipen går ut på att det ibland kan vara möjligt eller nödvändigt att inskränka på människor självbestämmanderätt i syfte att minimera mänskligt lidande (Hermerén 2009). Vi tror också att en lagstiftning mot användningen av AAS kan ha en avskräckande effekt, vilket kan vara positivt om man vill förhindra användandet.

Sammanfattningsvis menar vi att det i samhället bör finnas en öppen diskussion kring användandet av AAS, och inte lägga locket på. I dagsläget bidrar denna tabubeläggning till att det är svårt att prata om AAS-användandet, och att komma i kontakt med AAS-användare

7.2 Förslag till vidare forskning

Eftersom vi har funnit att användandet av AAS är ett relativt outforskat område, efterlyser vi mer forskning och att information om det i högre grad ska inkorporeras i olika typer av utbildningar, t.ex. socionomutbildningen. Förslag på vidare forskning är att den framförallt ska vara av kvalitativ karaktär, både gällande AAS-användares upplevelser samt studier med fokus på samhällets syn på AAS. Den sistnämnda forskningen tror vi kan vara relevant för att ta reda på vilka bakgrundsorsaker det finns till den samhällsliga tabubeläggningen av AAS. Det kan vara viktigt att veta om man vill kunna arbeta fram metoder och preventiva åtgärder mot användandet utan att AAS-användandet behöver demoniseras som det ofta görs idag. Anledningen till att vi helst ser forskning av kvalitativ karaktär är att vi tror att kvantitativa studier ibland kan dölja individuella skillnader.

Vi tror däremot att nya kartläggningar avseende omfattningen av AAS-användning kan vara relevant. Samtliga av våra intervjupersoner vittnade om en utbredning av AAS-användande till miljöer även utanför träningslokalen. De beskrev att användandet också förekom bland ”vanliga Svenssons” och att det har spridit sig till andra idrottsmiljöer som tidigare inte varit förknippade med AAS. Därför hade det varit intressant med en studie som undersöker detta, förslagsvis i en kvantitativ form med anonyma enkäter som kan delas ut på t.ex. gymnasieskolor. En kvalitativ intervjustudie om inställningen kring doping inom föreningslivet hade också varit av intresse för att se hur denna eventuellt kan påverka idrottare.

En teori vi hade som uppslag, men till slut valde bort, var Boerdieus teori om olika kapital och vi tror att även denna skulle kunna hjälpa till att förstå AAS-användande. Vidare har vår studie inte gått in på vilka psykodynamiska faktorer som påverkar AAS-användare i särskilt stor utsträckning och en studie som utforskar användandet utifrån psykodynamiska aspekter skulle vi tycka var intressant.

8. Referenslista

Berger, Peter & Luckmann, Tomas (1967): *The social construction of reality: a treatise in the sociology of knowledge*. New York: Anchor Books.

Bryman, Alan (2011): *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Brinkmann, Svend & Kvale, Steinar (2009): *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Bronfenbrenner (1979): *The ecology of human development: experiments by nature and design*. Cambridge: Harvard University press

Connell, Raewyn (1995): *Maskuliniteter*. Göteborg: Daidalos

Dopingjouren:

<http://www.dopingjouren.nu/sv/om-dopning/anabola-androgena-steroider-aas/>
Hämtades 131119

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wägnerud, Lena. (2007). *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Vällingby: Norstedts Juridik.

FASS <http://www.fass.se/LIF/medicinebookdocument?2&documentId=2e85d6a9-bd71-4f52-b021-09f1b9227146> Hämtades 131119

Goffman, Erving (1963/2005): *Stigma: Den avvikandes roll och identitet*. Lund: Studentlitteratur

Grundvall, Stig (2005): *Vagabond MC: Gemenskap, manlighet och marginalitet: en studie av en västsvensk bikerklubb*. Göteborgs Universitet.

Hermerén, Göran (2009) ”Utgångspunkter för etisk analys i socialt arbete” i Pettersson, Ulla (red.): *Etik och socialtjänst. Om förutsättningarna för det sociala arbetets etik*. Stockholm: Gothia Förlag

Hoff, David (2012): *Doping, risk and abuse: An interview study of elite athletes with a history of steroid use; Performance Enhancement and Health*. Lunds universitet

Hoff, Tonje & Meland, Tone (2013): *Gutter som bruker androgene anabole steroider – hvem er de og hva trenger de?* Stavanger.

International Federation of Bodybuilders:

<http://www.ifbb.com/contestresults/mrolympia/> Hämtades 131119

Internet Movie Database: <http://www.imdb.com/name/nm0000216/> Hämtades 131119

- Jacobsson, Katarina, Thelander, Joakim & Wästerfors, David (2010): *Sociologi för socionomer*. Lund: Gleerups.
- Klötz, Fia (2008): *Anabolic androgenic steroids and criminality*. Uppsala Universitet.
- Lag (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel:
http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Lag-19911969-om-forbud-mot-_sfs-1991-1969/?bet=1991:1969
Hämtades 131119
- Lalander, Philip (2001): *Hela världen är din: En bok om unga heroinister*. Lund: Studentlitteratur.
- Lindgren, Simon (2007): *Sociologi 2.0: Samhällsteori och samtidskultur*. Lund: Gleerups.
- Lundholm, Lena (2013): *Substance use and violence: Influence of alcohol, illicit drugs and anabolic androgenic steroids on violent crime and self-directed violence*. Uppsala Universitet.
- Moberg, Tommy., Nyberg, Fred., Thiblin, Ingemar (2013): *Vad vet vi om anabola androgena steroider och våld?* Oslo: Antidoping Norge.
- Nilsson, Bo (1999): *Maskulinitet: representation, ideologi och retorik*. Umeå. Boréa
- Payne, Malcolm (2008): *Modern teoribildning i socialt arbete*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Schjødt, Borrik & Egeland Thor Aage (1994): *Från systemteori till familjeterapi*. Lund: Studentlitteratur.
- Skårberg, K. (2009). *Anabolic-androgenic steroid users in treatment*. Örebro: Örebro University.
- Starrin, Bengt & Svensson, Per-Gunnar (1994): *Kvalitativ metod och vetenskapsteori*. Lund: Studentlitteratur.
- Strandberg, Thomas (2011) ”Att arbeta inom social omsorg samt äldre- och handikappomsorg” i Strandberg, Thomas (red.): *Förhållningssätt och möten – Arbetsmetoder i social omsorg*. Lund: Studentlitteratur
- Sunesson, Sune (2006) ”Socialt arbete som internationellt forskningsområde” i Meuwisse, Anna, Sunesson, Sune & Swärd Hans (red.): *Socialt arbete – en grundbok*. Stockholm: Natur och kultur
- Thomassen, Magdelene (2011): *Vetenskap, kunskap och praxis – introduktion i vetenskapsfilosofi*. Malmö: Gleerups

Vetenskapsrådet (2013): *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

9. Bilagor

9.1 Bilaga 1 - Informationsbrev

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Information om studie kring Anabola androgena steroider (AAS)

Vi heter Karolina och Joakim och är två socionomstudenter som under hösten 2013 skriver vår kandidatuppsats i socialt arbete vid Göteborgs universitet. Vi är intresserade av att intervjua Dig som använder eller tidigare har använt anabola androgena steroider, och vill här ge en kort information om vad studien handlar om.

Mycket av den forskning som finns kring AAS utgår ifrån ett medicinskt perspektiv och det saknas studier som fokuserar på mer personliga erfarenheter av AAS-användning. Syftet med den här studien är att belysa hur personer som använder, eller tidigare har använt sig av, AAS tänker och resonerar kring sitt användande. Hur kommer det sig att man börjar använda AAS? Vilka för- respektive nackdelar finns det med att använda dessa preparat? Detta är exempel på frågeställningar vår studie syftar till att besvara.

Studien är upplagd som en intervjustudie och vi söker intervjupersoner över 18 år som har egna erfarenheter av AAS. Intervjun beräknas ta max 1 timme och kommer att spelas in digitalt, förutsatt att Du samtycker till detta. Som intervjuperson väljer Du själv var intervjuerna ska genomföras. Vi har tillgång till universitetets lokaler på Sprängkullsgatan 25, för den som så önskar. Telefonintervju är också ett alternativ.

Vad innebär det att delta?

Studien genomförs i enlighet med Vetenskapsrådets etiska principer. Detta innebär att alla uppgifter som du lämnar till oss kommer att behandlas konfidentiellt och förvaras på ett sådant sätt att obehöriga inte kan komma åt dem. Din medverkan i studien är naturligtvis anonym och inga personuppgifter som möjliggör identifikation kommer att användas i uppsatsen. Vi vill understryka att ditt deltagande i undersökningen givetvis är helt frivilligt och att du när som helst kan avbryta ditt deltagande, utan närmare motivering.

Studiens resultat kommer att presenteras i form av en uppsats vid institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet.

Är du intresserad av att delta i studien, eller om har du övriga frågor, vänligen kontakta nedanstående ansvariga:

Student:

Karolina Nordin
gussnokska@student.gu.se

Handledare:

Frida Petersson
Fil.dr. och universitetslektor
Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet
031-786 6383

Student:

Joakim Wahlgren
Jocke_wahlgren@hotmail.com
0703-800461

9.2 Bilaga 2 – Intervjuguide

Intervjuguide AAS

Tiden före AAS-användandet:

- Hur såg livet ut innan du började använda AAS?
- Hur kommer det sig att du började använda AAS?
- Hur tänkte du kring AAS innan du testade första gången?
- När kom du i kontakt med AAS första gången?
- Vilka preparat använde du?
- Vad hade du för kunskap om preparaten?
- Varifrån fick du kunskapen om dessa preparat?
- Kan du berätta om första gången du testade?
- Vad hade du för förväntningar på användandet?

Tiden under pågående AAS-användning:

- Hur ser ditt användande av AAS ut? (hur lång tid/hur många kurer?)
- Hur stämmer dina erfarenheter överens med dina förväntningar på användandet?
- Vad upplever du som positivt med ditt användande?
- Vad upplever du som negativt med ditt användande?
- Har du berättat för din omgivning om ditt användande?
- Varför/varför inte?
- Hur ser din omgivning på ditt användande?

Lagliga implikationer

- Hur ser du på att AAS-användning idag är kriminaliserat? (Har din syn kring detta alltid varit sådan eller förändrats över tid?)
- Det finns folk som ser AAS-användning som ett missbruk istället för ett användande/bruk. Vad anser du om detta?

Avslut av AAS-användning

- Hur kommer det sig att du slutade använda AAS? (Hur gick det till?)
- Hur tänker du om din AAS-användning idag?

Övrigt

- Vad skulle du ge för råd till andra som funderar på att börja använda AAS?
- Är det något vi glömt att fråga om som du tycker är viktigt att ha med i studien?

9.3 Bilaga 3 – Lag (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel

”SFS nr: 1991:1969

Departement/myndighet: Socialdepartementet

Utfärdad: 1991-12-19

Ändrad: t.o.m. SFS 2011:112

Ändringsregister: SFSR (Lagrummet)

Källa: Regeringskansliet / Lagrummet

1 § Denna lag gäller

1. syntetiska anabola steroider,
2. testosteron och dess derivat,
3. tillväxthormon, och
4. kemiska substanser som ökar produktion eller frigörelse av testosteron och dess derivat eller av tillväxthormon. Lag (2011:112).

2 § Medel som anges i 1 § får inte annat än för medicinskt eller vetenskapligt ändamål

1. införas till landet, 2. överlåtas, 3. framställas, 4. förvärvas i överlåtelsesyfte, 5. bjudas ut till försäljning, 6. innehas, eller 7. brukas. Lag (1999:44).

3 § Den som uppsåtligen bryter mot 2 § 2-7 döms för dopningsbrott till fängelse i högst två år.

Är ett brott som avses i första stycket med hänsyn till mängden dopningsmedel samt övriga omständigheter att anse som ringa, döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Om straff för olovlig införsel m.m. finns bestämmelser i lagen (2000:1225) om straff för smuggling. Lag (2000:1245).

3 a § Är ett brott som avses i 3 § första stycket att anse som grovt döms för grovt dopningsbrott till fängelse, lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska särskilt beaktas om gärningen har utgjort led i en verksamhet som har bedrivits i större omfattning eller yrkesmässigt, avsett särskilt stor mängd dopningsmedel eller annars varit av särskilt farlig eller hänsynslös art. Lag (2011:112).

4 § För försök eller förberedelse till sådant dopningsbrott som inte är att anse som ringa döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken, om gärningen gäller annan befattning än som avses i 2 § 6 eller 7.

Om flera har medverkat till brott som avses i 2 § 2-5, skall 23 kap. 4 och 5 §§ brottsbalken tillämpas. Lag (1999:44).

5 § Medel som varit föremål för brott enligt denna lag eller dess värde samt utbyte av sådant brott skall förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt. Detsamma gäller vad någon har tagit emot som ersättning för kostnader i samband med ett sådant brott, eller värdet av det mottagna, om mottagandet utgör brott enligt denna lag.

Egendom som har använts som hjälpmedel vid brott enligt denna lag får förklaras förverkad, om det behövs för att förebygga brott eller om det annars finns särskilda skäl. Detsamma gäller

1. egendom som varit avsedd att användas som hjälpmedel vid brott enligt denna lag, om brottet har fullbordats eller om förfarandet har utgjort ett straffbart försök eller en straffbar förberedelse, samt
2. egendom med vilken har tagits befattning som utgör brott enligt denna lag.

I stället för sådan egendom som avses i andra stycket får dess värde förklaras förverkat. Lag (2005:303).

6 § Angående beslag av egendom som kan antas vara förverkad enligt 5 § gäller bestämmelserna i rättegångsbalken.

Bestämmelserna i 2 § 1 och 3 § lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. skall tillämpas på motsvarande sätt då beslag har skett av medel som avses i 1 § denna lag. Tiden för att anmäla missnöje skall dock räknas från dagen för förordnandet. Lag (1994:1426).”
(http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Lag-19911969-om-forbud-mot-_sfs-1991-1969/)